

ağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

MAYIS - HAZİRAN 2009

ağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Sahibi

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği Adına
Ahmet DEVİREN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Altan İLTER

Yazı Kurulu

Altan İLTER

Ahmet DEVİREN

Mevlüt ÖKSÜZOĞLU

Mehmet ERGÖNÜL

Teknik Yönetmen

Ömer ÖZTÜRK

Yönetim Adresi:

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği

Hoşdere Caddesi, Akasya Apt. No: 41-2 A

Y.Ayrancı / ANKARA

Tel:(0.312) 426 75 90 Faks:(0.312) 354 78 38

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği,

PTT 101843 no.lu Çek Hesabı

T.C. Ziraat Bankası Ankara Yenişehir Şubesi

Hesap No: (0471)39775168-5002

Gönderilen yazılar yayımlansın, yayımlanmasın
iade edilmez ve telif ücreti ödenmez.

Bu dergide yayımlanan yazılardaki fikirler
yazarlarına aittir.

Dergimiz Basın Meslek İlkelerine uymaya söz vermiştir.

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi, Ankara Valiliği'nin
12.09.1991 gün ve 8202 yazıları ile ayda bir çıkar.

Yayın Türü: Yaygın süreli

Yıl: 19

Sayı: 209-210

MAYIS - HAZİRAN 2009

Baskı Tarihi: 01/07/2009

Grafik&Tasarım: **Banu KAHRAMAN**

0 312 342 19 00

Baskı: **HAS-SOY Matbaacılık Bas. Tas. Tan. Ltd. Şti.**

Kazım Karabekir Cad. 95/60 İskitler- ANKARA

Tel: 0 312 341 59 94 / 384 03 04

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi muhabirleri:

Suat UYANIK : Ağın

Ahmet SAMUR : İstanbul

Ön Kapak : Elazığ Öğretmen Okulu öğretmen-öğren-
cilerden oluşan bir grup (Yıl:1927-28)
(Tanımlama 30. sayfada)

SAYFA

İÇİNDEKİLER

3	.....19 Mayıs'ı Kutlarken Ahmet ONAN
4-5	.....Kaybolan Yerler M. Cavit ALPASLAN
6-8	.....“Yazık Olmuş Yârsız Ömrü Geçene” Zafer GENÇAYDIN
9-10	.....Ağın'da Eski Nişan, Nikâh, Düğünler İsmail N. BEYDEMİR
11	.....Ninni (Şiir) Zeki HAFIZOĞULLARI
11	.....Yaprak Dökümü Osman Sulhi AKSU
12-14	.....Atatürk ve Devletçilik Şevki GÜLER
15-17	.....Kim Demiş Kedi Nankördür Diye? Ümit ÇAĞLAR
18	.....Unutamadığım İz (Şiir) Hüsnü AYDOĞMUŞ
19-21	.....Ayaklarım Gelmiyor Ş. Necmi ERCAN
22-23	.....Fikir Adamlarının Evlilik Hayatı Osman BAYKUT
24	.....Sılaya Özlem (Şiir) A. Vahap MALATACIK
25	..... Türkülerimiz: .....Gülgüle Türküsü Av. Fikret MEMİŞOĞLU
26	..... Çocuk Köşesi: .....Kar Tanesi Semed BEHRENGİ
27	.....Dünya Çevre Günü Mehmet SELÇUK
28	.....Çağdaş Eğitim Nazım ERCAN
28	.....Yazarlarımızı Tanıyalım
29	.....Fıkralar Mehmet ORHAN
30	.....Haberler
31-32	.....Doğumlar-Evlenmeler-Ölümler

19 MAYIS'I KUTLARKEN

Ahmet ONAN

Bir 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın daha yeni yıldönümündeyiz. Yüce Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün 19 Mayıs 1919'da, Türk Kurtuluş Savaşını başlatmak üzere Samsun'a çıkışının 90. yılını bir kez daha kutluyoruz.

ATATÜRK, gençliğe olan büyük inanç ve güvenini belirtirken, "Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; O'nu devam ettirecek sizsiniz." demiştir.

ATATÜRK, Cumhuriyeti, bağımsızlığını, tüm devrimleri Türk gençliğine ve Türk halkına emanet etmiştir.

Türk gençliği bu emanete sıkı sıkıya sarılmış, kuşaktan kuşağa aynı inanç, aynı heyecan ve azimle devretmiş ve gereklerini yerine getirmek üzere çalışmıştır.

Gençlik, bu kutsal değerleri, Ata'sından armağan olan bu tarihi günü, 19 Mayıs'larda coşku ve sevinçle kutlamaktadır.

Şimdi, O'nun ağzından Samsun'a ayak bastığı gün yurdumuzun ne durumda olduğunu dinleyelim:

"1919 yılı Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Durum ve genel görünüm:

Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu grup genel savaşta yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, koşulları ağır bir bırakışma (Mütareke) imzalanmış. Büyük savaşın uzun yılları içinde, ulus yorgun ve fakir halde. Ulusu ve yurdu savaşa sokanlar, kendi hayatları kaygısına düşerek yurttan kaçmışlar. Saltanat ve hilâfet makamında bulunan Vahdettin soysuzlaşmış, kendini ve saltanatını koruyabileceğini düşünerek alçakça önlemler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki Bakanlar Kurulu zavallı, onursuz ve korkak, yalnız padişahın buyruklarına uymakta ve onunla birlikte kendisini koruyabilecek herhangi bir duruma razı.

Ordunun elinden silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta... Bağlaşık (İtilaf) devletler bırakışma koşullarına uymaya gerek görmüyorlar. Birer vesile ile donanmaları ve askerleri İstanbul'da.

Adana ili Fransızlar, Urfa, Maraş, Antep İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askerleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor.

Her tarafta yabancı subay ve görevlileri ile özel adamları faaliyette. Nihayet söz başı kabul ettiğimiz tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da Bağlaşık devletlerin onayı ile Yunan ordusu İzmir'e çıkıyor.

Bundan başka yurdun her tarafında Hıristiyanlar gizli ve açık özel amaç ve ülkülerine varmak için devletin bir an önce çökmesine çalışıyorlar."

İşte ATATÜRK'ün büyük bir ustalıkla çizdiği, yurt görünümü budur.

Bundan sonra olanları hepimiz biliyoruz.

Bu yorgun, fakir, her türlü araç ve gereçten yoksun Türk Ulusuna **"Ya istiklal, ya ölüm"** parolasını veren ATATÜRK; kısa bir sürede Erzurum ve Sivas Kongrelerini toplayarak, ulustan aldığı yetki ve kuvvetle yeni bir ordu meydana getirmiş, bu ordu İnönü, Sakarya ve Dumlupınar'da Yunan ordusunu yenerek geri almış, daha önce Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalanarak 1922'de Adana ve yöresi kurtarılmış, Lozan Antlaşması ile de bağımsız ve laik Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.

ATATÜRK, Büyük Söylevinin sonunda kurduğu laik Cumhuriyeti şu sözlerle Türk gençliğine armağan etmiştir.

"Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir."

Kaynakça: 19 Mayısın Anlamı (Uluğ İĞDEMİR)

KAYBOLAN YERLER

M. Cavit ALPASLAN

Pırıl pırıl kaynak suları, çağıl çağıl dereler... Oluklarından foşur foşur su fışkıran değirmenler, ceviz ağaçları, sarı kabarcıklar, kırmızı kızıl atımlar, kınalı yapıncıklar, papazkaraları, öküzgözleri dediğimiz üzümlerimizin hepsi mavi suların altında kaldı.

Uçları bulutları delen kavaklar, ince saç teli gibi filizleri suları yalayan salkım söğütler ve daha neler neler!.. Çocukluğumuzun geçtiği yerler... Ceviz oynadığımız, çimdiğimiz, sincap ve kurbağa taşıdığımız yerler... Kendi yaptığımız göller ve goşgoşlar. Küçük çağlayanlar... Hepsi, hepsi mavi suların altında. Bülbüllerin şakıdığı, üveyiklerin guğukladığı, kırlangıçların pike yaparak uçtukları, kovuklarından sular akan kayalıklar. Ve o kayalıklara tutunmuş, aşağıya sarkan ağaçlar, tilkiler, tavşanlar, porsuklar ve hatta su samurları...

Anılarımız ve hayallerimizin tümünü; küçük koylar, sonu gözükmeyen açık mavi sular, yuttu. Kurtkayalar, Hoşirikler, Mağara önleri ve Palancı bahçeleri...

İsperek deresi:

İşte şurada; küçük bir koy oluşmuş. Bilemezsiniz ki o koyun altındaki anıları, dev çınarları, ceviz ağaçlarını, kavakları ve yamaçlardaki çalılıkları, ağaçlara tırmanan asmaları, şakıyan bülbülleri, küçük kuşlara pike yapan atmacaları ve masal kahramanlarımızı, ejderhaları, Pamuk prensesleri, kurnazlığıyla koca devleri yenen Keloğlan'ı... Onlar, bizimle özdeşleşmişti. Hayallerimizle birlikte hepsi yok oldu...

Yedi sekiz yaşlarımda bağ beklemeye, biraz büyüdüğümde ise iş görmeye giderdim İsperek deresine. Annemle hasılları kazmak, sulamak ve badem çırpma; akşama dönerken de üzüm ve meyve getirmek. Ablam ve küçük kardeşlerim Mebrure ve Nuran'la el ele tutuşarak yürümek, tevekler ve ağaçlar arasında saklambaç oynamak... Ara sıra hiçten sebeplerle kavgaya etmemize annemizin müdahalesi ne güzel anılardı.

Bağa çoğu kez yalnız giderdim. Üç bölüme ayrılan 16 dönümlük yerin üst tarafı bademlik, ortası bağ, alt tarafında yoncalıklarımız vardı. Yanımızda Tataragasıl'ın Sadık Gençosman Amcanın bağı vardı ki; onlarla iç içeydik. Karşımızdaki bağların, hafif meyilli arazideki yerleşimleri çok güzeldi. Sadık Amcanın bağı, bizimkinden çok büyüktü. Köprünün altından beri biriken, çoğalan sular, bizim çayırıktaki bentte toplanıp, Sadık Amcaların arazisinden büyük tahta oluklarla derenin karşı yamacına geçer, Hoşirikler'e kadar uzanan bağ ve bahçeleri sulardı. Ve bizim çayırlığın bitiminde, derenin dik kayaları arasındaki bir mağaradan su çıkardı. Mağaranın altındaki söğüt ağacının dalları arasında, Sadık Amcanın üniversitede okuyan yeğenleri bir köşk (sundurma) yapmışlardı. Ağaç merdivenle köşke çıkar; üzüm, kavun, karpuz vs. meyveleri soğuturduk. On beş metre kadar aşağıda yaklaşık on metre yüksekliğinde bir şelale vardı. Çayırda yataırken, çağlayan sesi ve de etrafa yaydığı suların serinliği insanı mest ederdi. Sonsuz sessizliğin ne demek olduğunu, güzelliği, cenneti sağ olarak yaşamayı orada duyardınız. Renklerin armonisi oradaydı. Çeşit çeşit kuşların müzik şöleni oradaydı, çocuk sesi ve de kadın sesi!..

Hepsi, hepsi oradaydı. Sadece para sesi yoktu. Orada ona da ihtiyaç duyulmazdı. Çayırığa sırtüstü uzandığınızda, yaz sıcağındaki güneşin okları dalları delip gözünüze batamazdı.

Yalnız olduğum zamanlarda hayaller kurar; yaptığım kalelerin komutanı olurum. Su değirmeni yapıp çarklar döndürürdüm. Çamurdan konaklar yapardım. Nar ağacından yaptığım yay ve oklarla, kale burçlarındaki düşman askerlerine ok atardım. Su dolapları yapar yamaçları sulardım...

Son piknik:

1950'li yılların sonlarıydı. Annemin amcası olan Müderris Hüseyin Efendi Amcamızın kızı Ayşe Abla, öğretmen olan eşi Ali Mesut Ağabey ile çocukları Melek ve Çiçek, eşim Leman,

annem, kardeşim Nuran, çocuklarım Jülide ve Nejat'ımızla, İsperek deresindeki bağımıza pikniğe gitmiştik. Melek ve Çiçek o zamanlar üniversite öğrencileriydi.

Bolca et ve orada olmayan sebzelerden aldık. Dere sularından atlayarak, değirmen oluklarından fışkıran suların gökyüzüne serpiştirdiği su damlacıklarından oluşan buharın verdiği sabah serinliğini soluyarak bağımıza geldik. Kaya oyuğunun önündeki çayıra ocak kurduk. Evden getirdiğimiz kilimleri çayırların üzerine serdik. Annem ve Ayşe Abla yemekleri hazırlarken, biz gençler ağaçlar arasında salıncaklar kurduk. Buz gibi temiz sulara yalınayak gezdik, oyunlar oynayarak çocukluğumuzu yaşadık. Badem ağaçlarının diplerinden; mevsimden kalan, dibe dökülmüş kuru bademlerden başak yaptık. Bağdan, seçerek üzüm topladık; kınalı yapıncıklar, kabarcıklar, kızıl atımlar, papazkarası ve meyvelerle dolu sepeti, kaya oyuğundaki suda soğumaya bıraktık.

Çayırlar üstünde uzanıp dinlenirken, Sadık Amca geldi; bizde olmayan meyvelerden ikram etti. Tabakasındaki tütünden sigarasını sarıp bir nefes çektikten sonra, her zamanki gibi sigaranın faydalarından bahsetti!.. En iyi arkadaşmış, insana yalnızlığını hissettirmemiş!.. Yemeklerimizi onunla da paylaştık. Ve sonra çayırlar üstünde uzandık. Güneşin kızıl okları bizi rahatsız etmiyordu. Ceviz, çınar ve kavak ağaçları üzerinde daldan dala atlayan sincaplar çocukların eğlencesiydi. Ve kurbağaların boğazlarını patlatırcasına şişirip, vıraklamaları olmasa...

Ve sulara koştuk, birbirlerimizi ıslattık. Islanmış elbiselerimizi, bademlikte kızgın güneşte kuruttuk. Çayırlar üzerinde top oynadık. Bülbüllerin eşliğinde şarkılar söyledik. Mesut Ağabeyin, Sadık Amcayla sohbetine ben de katıldım. Tatar Ağası dönemlerinde Bağdat'tan İstanbul'a, İstanbul'dan Bağdat'a atlarla posta taşımalarını... Hanlarda dinlenmeleri, at değiştirmeleri... Puşkin'in hikâyelerinde olduğu gibi... Koca Osmanlı İmparatorluğu'nun postacılarına Tatar denirmiş. Bunları büyük bir zevkle dinledim. Bu olayları dile getiren, o bilgileri günümüze aktaran yazarlarımız-çizerlerimiz ol saymış keşke.

Nejat ve Jülide salıncağı paylaşarak sallanıyorlar. Büyük çocuklar; Nuran, Melek ve Çiçek de salıncakları ara ara onlarla paylaşıyorlar. Akşama kadar yedik içtik ve doyasıya eğlendik.

Pikniğimiz çok güzel geçmişti. İstemeye istemeye getirdiklerimizi toplayarak dönüş hazırlığına başladık. Evlerimize kadar iki kilometrelik yolu yürüyerek geldik. İyice yorulmuşuz. Nejat'ım çayırılıkta bulduğu çocuk şapkasını başına giymişti. Mahallemize vardığımızda, Behram Uçkunkaya'nın oğlu Ahmet'in koşarak gelip şapkayı alması hepimizi güldürmüştü. Meğer bir gün önce Behramlar da oralarda gezerken, Ahmet şapkasını unutmuş.

Son buluşma ve ayrılıklı o piknik.

Toprağımızla, ağaçlarımızla, anılarımızla vedalaşamadık. Bir daha buluşamayacağımızı da hiç düşünememiştik. O yıllarda dostlarımız, yakın arkadaşlarımızla, bağ ve mahalle komşularımızla güzellikleri yaşayarak paylaşmıştık. Bağ komşularımızdan rahmetli Ahmet Aksu ve kardeşi Müfide, rahmetli Mustafa Çınar, Mustafa Çavdar, Behram ve Hüseyin Uçkunkaya, Gençosmanların büyük çoğunluğu... Mebrure, Salih ve Leman da kız arkadaşlarıyla tadını çıkarırdı kaybolan yerlerimizin. Dostum Osman Öz ile Kemal Güliter'in hanımları Gülseren ve Güler'i de amcaları Mehmet Dayı buralara getirirdi.

* * *

Aradan çok uzun yıllar geçmişti. Yakın bir tepeden küçük koyu ve engin suları seyrettim. Şu ilerdeki koyda eski Roma hazineleri ve ünlü Roma hamamı vardı. Biraz bu tarafında Roma saraylarından kalan mozaikler, bizim koyun biraz aşağısında; Galacuh (Kalecik) dediğimiz yerde kale duvarları, suların sisler arasında kaybolduğu yerde, Ören Kalesi vardı. Hele Ören Kalesi... Çocukken kuzu otlattığımız o tarlada; hiç bozulmamış, sekiz burçlu sapasağlam kalenin, kaybolduğuna akıl erdirememiştik. Kazı yapan İngiliz arkeologlar, Roma İmparatorluğu'nun çok önemli savunma kalesi demişlerdi.

Güneş batmak üzereydi, tunç rengindeki sular da gümüş balıkları oynatıyor, martılar pike yaparak balıkları kapıyor, dalgacıklar kıyıları hışırtila yalıyordu. Ufukta mor dağlar gözükmüyordu. Engin sular, bir sis bulutunda kayboluyordu.

“YAZIK OLMUŞ YÂRSIZ ÖMRÜ GEÇENE”

Zafer GENÇAYDIN

Ağın Haber’e yazdığı duygu dolu; yerine göre alçak gönüllü ama kendisine sataşanları ince bir kara mizahla mıhlayan; Ağın’la ilgili özlem ve kaygılarını; insan yaşamıyla, sanatla, kültürle, uygarlıkla ilgili düşüncelerini geçmişin zengin özdeyiş ve şiir birikiminden süzerek, seçtiği güzel örnekleriyle bilgece dile getiren yazılarını okuyuncaya dek Şerif Aydemir’i yakından tanımadım. Nerdeyse sesini bile duymamıştım desem yeridir ama, sessiz ve biraz çekingen, onurlu bir izlenim bırakan görünüşünün yanında, dikkatli bir gözlemci kişiliğin izlerini de sezmiş olduğumu söyleyebilirim. Babasının dükkânının önünde dolaşan çocuğun, daha o zamanlardan başlayarak yüreğine Ağın sevdası yüklemeye başladığını nereden bilebilirdim ki? Meğer “durgun su derin akar” mış. Keyifle okuduğum yazılarında hep kendimi bulmanın nedeni, aynı yörenin kültürünün insanı olmamızın payı var kuşkusuz. ‘Yazık olmuş Yârsız Ömrü Geçene’yi okuyunca İspanyol mistiği Rubin de Cendoya’nın ağzından, J. y. Ortega Gasset’in, “Üniversite’nin Misyonu” kitabındaki Manzara Eğitimi bölümünde yazdığı sözü anımsadım:

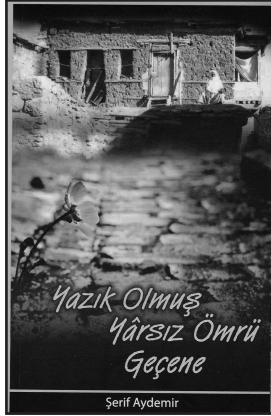
**“Ruhumun iyi olan yarısı bana manzara-
ların armağanıdır; ve eğer ömrümün**

**Uzun yıllarını kentlerin yabanlığında yaşa-
yarak geçirmiş olmasaydım, şu anda**

**Daha yumuşak huylu, daha derin düşün-
celi biri olurdum.**

**Bana hangi manzarada yaşadığını söyle,
sana kim olduğunu söyleyeyim.”**

Yazarın yöresine olan tutkunluğu; gurbetin derin kederini, “**Dağlar dağımdır benim / Gam ortağımdır benim**” türküsüne gömen dayısının, “**Kötülersem beni vatanıma götürün, kendi toprağıma gömün, bari hasretim kıyamete**

uzamasın.” sözünde anlamını bulan sıla özlemi ya da “kentlerin yabancı-
ğı”nda kendine yabancılaşan bireyin doğaya, doğal yaşama duyduğu özlem midir, yoksa “**Yediveren Ocağı Ağın**” ın, onun kişilik örüntüsüne işlediği duyarlılığın ve kültürel sorumluluk bilinci midir? Onun için Ağın, çocukluk ya da gençlik düşlerini, anılarını gömdüğü bir mezarlık değil, içinin sesi; düşüncelerinin beslendiği kültür pınarıdır. Bu bağlamda - kendi deyimiyle-: “**Ağın- Arapgir-**

Eğin aynı damardan beslenen, aynı kültür havzasında uç veren, kökü aynı topraklarda olan üç dut fidanıdır.”

Nasıl ki her coğrafyanın kendine özgü bir bitki örtüsü, hayvan türü varsa, kendine özgü de kültürü vardır. H. Taine, “**Yaşadığın yeri söyle, sana kültürünü anlatayım.**” diyerek; doğal, ekonomik ve toplumsal coğrafyanın, kültürel ilişkileri; insanların dünya görüşlerini, düşünme biçimlerini, ahlâk anlayışlarını nasıl biçimlediğini belirtmek istemektedir.

Ağın’ın yetiştirdiği aydınların, “Topraktan öğrenip, kitapsız bilen” halk bilgelerinin yaratıkları kültür ikliminde filizlenenlerden biri olan Şerif, kültür hayatımıza damgasını basmış kültür ve sanat insanlarının yaşam serüvenlerine ve düşüncelerine yeni bir toplumsal ve kültürel bilinçle bakılması gerektiğinin önemini -kendisine özgü güzel benzetmelerinden biriyle söyleyeyim- “**öllüğünü ıslatan çocuk gibi**” her fırsatta vurgulamaktan geri durmuyor. Çünkü toplumların kültürel tarihlerini, toplumsal gizilgücün uzun yıllar içerisinde ender olarak çıkara bildiği yüksek yaratıcı gücün sahipleri olan kültür, sanat, bilim insanları, halk ozanları ve bilgeleri yaratırlar. Bunlar yaşadıkları çağların tanıkları olarak, içinde yaşadıkları topluma kattıkları değerlerle, o toplumun kültür belleğini oluştu-

rurlar. Şerif'in de bir Kızılderili atasözüyle çok güzel ve yerinde vurguladığı gibi, **“Ölüler güç ve bilgilerini beraberinde götürmezler, yaşayanlara ilave ederler.”** Bildiklerini ve deneyimlerine dayanan birikimlerini yavrusuna bilgi olarak aktarabilme özelliğine sahip tek yaratık insandır. Ve ancak böylece değişip gelişebiliyor insanlık. Gelişmenin ana motoru olan kültürel miras yoluyla **‘hız kazanmak’** işte budur. Şerif'in en büyük kaygılarından biri de bu hızın kesilmesi tehlikesidir: Geçmişine, kültürüne, yöresine ilgisiz; **“tek düşünce ideolojisi”** ne indirgenmiş ve her alanı sarıp sarmalamış olan küresel kültür yapısı içerisinde, toplumsal kültür belleğini yitirme tehlikesi içine sürüklenen çocuklarımızı nasıl kurtarırız?

Birikimlerini gelecek kuşaklara aktaramayanlar yalnız kültürlerini değil, baskın kültürlerin boyunduruğunda toplumsal varlıklarını da yitirirler. Ölenlerin **“birlikte götürmedikleri güç ve bilgiler”** yeni kuşaklara aktarılabilirse bir anlam taşır. Bu da yetişkinlerin görevidir ve bu nedenle de her kuşağı yeniden eğiterek yetiştirmek gerekir.

Çocuklarımızın, yöremizin kültürüne damgasını basmış kişileri tanıdıkları ve anladıkları konusunda kaygılanmamak olası değil. Örneğin; bundan yaklaşık yüz yıl önce, birkaç hanelik bir mezrada yetişmesine ve doğru dürüst okul yüzü görmemesine karşın, kendi kendini yetiştirerek öğretmenlik mesleğini elde eden, Fransızca öğrenen **“Tahtasız Hoca”** lakaplı Abdullah Lütfü Efendi'nin; edinmek istediği bir kitap uğruna, Ağın'dan İstanbul'a, üç aylık yolu ayağına çeken o efsane insanın, öğrenme tutkusunu -cinnetine diyeceğim geliyor- anlamaya çalışan ve kişiliğini merak eden kaç kişi vardır? Karşılaştığı herkeşe, **“Beynin ekmeği kitaptır, okuyor musun kafadar?”** diye soran; alacağı birkaç meci diye için yargı yoluna başvurarak, alacağının birkaç katı masraf etmesinin anlamsızlığını soranlara, **“Ben kâr peşinde değil, hak peşindeyim, kafadar!”** deme bilgeliğini ve erdemini gösterebilmek günümüzde acaba kaç babayiğitin harcıdır?

Sözüm ona, **“Dîn-i ihvanı (Allah'ın Dini) kurtarma”** adına, iki yıllık laik Cumhuriyet'e

karşı isyan bayrağını çeken (1925) şeriat özlemcisi Şeyh Sait yandaşlarını, **“Allah, Dinini kurtarmaktan aciz kalmış da, bir meczubu vekil mi tayin etmiş?”** diye azarlayarak, isyana katılmalarını engelleyen Ağın Medresesi Müderrisi Hüseyin Efendi'nin kim olduğunu gençlerimizin kaç biliyordur?

Tam da ağustosun kavurucu sıcağına denk gelen bir ramazan ayında; ağır çiftçilik koşullarının çektiği çile nedeniyle zıvanadan çıkarak, oruç ağzına küfre giren Kahvecigil'in Osman Ağa, kendisini, **“Aziz mübarek günü günaha girme, biraz sabırlı ol!”** diyerek dinginleştirmeye çalışan Müderris Efendi'yi, **“Ya bu rençberliği ya da Müslümanlığı kaldırın, ikisi bir arada gitmiyor.”** diye yanıtlayan; özgürlüğünü, ömür törpüsü karasabanıyla topraktan devşirdiği bilgelikten alan, bu derviş meşrepli Osmanlı toprak adamının, keskin bir zekâ ürünü bu ve benzeri daha nice sözlerini, bugün bile; özgür düşünceli olduğunu sanan kaç yetişkin aydın - bırakın ağzına almayı- anlayabilir?

Bu kitap, bana, Ağın'ın kültürel yapısının bize dek uzanan çizgisindeki kalıtsal etkilerini yeniden düşündürdü: Padişah'tan, kişisel istek yerine, kendi yöresine medrese isteyebilen Büyük Hoca; bir kitap için İstanbul'a yürüyen Abdullah Lütfü Efendi; okumuşun dinsizi **“cahilin peygamberi”**nden iyidir diyebilen Bevap Hoca gibilerinin ve Nasrettin Hoca soyunu aratmayan Osman Ağalar ve İbik Dayılar gibi daha nicelelerinin yetişmesini sağlayan etkenler nelerdi acaba? İşte adları hep saygıyla anılması gereken bu kültür insanlarının ve halk bilgelerinin **“Yediveren Ocağı”**na kattıklarının sonucu olan Şerif de, esnaf olan babasının peşinde köy köy gezerken, yolda yolakta ya da evlerde, köy odalarında tanıdığı insanlara kulak kesilerek, belleğine ve yüreğine işlediği masalları, destanları, türkülerini, güncel söyleşileri, askerlik ve av anılarını, ağıtları, öyküleri, atasözlerini, halk ozanlarının deyişlerini damıtarak yeniden bilinç üstüne çağırarak istencesine sunuyor. Yalnız gezip gördüğü köyler değil, babasının Çınaraltı'ndaki dükkânı da insanları gözleyip tanıma olanağı bulduğu bir

yaşam sahnesi ve okuldur. Ki, bir zamanların Ağın'ıyla özdeşleşmiş olan o çınarın, Şerif'in yaşamında da derin izler bırakan önemli bir yeri olmalı:

“Keşke ben de Ağın Çınarı’ndan bir yeşil dal getirseydim yanımda. İçimdeki hasret meleyen kuzuyu anasız yatıramadığım gecelerde, o çınar dalına tutunurdum.” O “dalına tutunurdum” dediği çınarın altı, Recep Dayı’nın Kahvesi -bir ara Halkevi olarak da hizmet vermişti- ya da Çınaraltı diye de anılırdı. Ağın’ı bir kez görmüş olanların bile belleklerine oturmuş o çınarın altı, yukarıda adları anılan ama ne yazık ki yeni kuşakların pek bilmedikleri o bilge yaradılışlı gönül insanların söyleşilerine, fikir alışverişlerine; İbik Dayı ve Toğ’o’nun tavla oynarken yaptıkları, Hoca Nasrettin’i kışkırtan nüktelerine tanık olmuştur. Güçlü hitabetleri, engin dinsel ve genel kültürleri, hoşgörü dolu olgun kişilikleriyle küçük büyük herkesin saygısını kazanmış; ortaçağda doğmaları gerekirken geciktikleri için 20. yy.’da doğmuş bazı hamervah aydınlara (!) göre yaşlı, ama düşüncede çok daha çağdaş Noman Amcaların, Sadık Efendilerin, İmam Dayıların, Ömer Lütfilerin, Kepekçilerin düzeyli tartışmalarının ve söyleşilerinin silinmiş belleği olan o Çınaraltı, siyasal parti liderlerini, milletvekillerini ve adaylarını, gazetecileri ve yabancı konukları gölgesinde ağırlamış bir “Halk Yüksek Okulu”ydı. Yunus ve Nasrettin Hoca’da birleşen bir bilgeliğin ışığında düşüncelerin mayalandığı, bizden önceki ve bizim kuşağın aydınlandığı bir okul, bir kültür ağacı olan o çınar*, bugün sanki geçmişini anımsayıp kahrolmamak için belleğini yitirmişcesine yalnız, ve altındaki o sevimsiz yapıya sırtı dönük, öylece duruyor gibi geliyor bana.

“Bir daha geri dönmek üzere yaşamımızdan birer birer çekilen değerlerin” güzelliklerini yüreğinde taşıyan Şerif’in duyumsadıklarını, onu kedere boğan yitirdiklerine duyduğu özlemi halk deyimleriyle, insan ruhunun derinliklerinden süzülerek gelen binlerce yıllık birikimin ürünü türkülerle, mecazlarla bezeyerek, şairce bir duyarlılıkla dile getirdiğini büyük bir haz du-

yarak okudum. **“Bir yerin kültürü, insanların yüzünde asılıdır”** sözü; ‘ortak coğrafyanın, ortak kültürün, benzer yaşam biçimlerinin oluşturduğu insanların yüzleri de birbirlerine benzemeye başlar’ gerçeğini barındırır bir ölçüde. Anamıza babamıza benzediğimiz gibi, çağlar boyunca kuşaktan kuşağa kalıtım yoluyla aktarılan ortak kültür kalıtı ve yaşadığımız çevre de yavaş yavaş biyolojik yapımızı etkilemeye başlar. Şair boşuna dememiş: **“İki şeyi unutamayız: anamızın ve yaşadığımız kentin yüzünü.”** Ama sığınma gereksinimini karşılamaktan öte bir anlam taşımayan beton yığınlarına dönüştürülmüş, kişilikten yoksun yapıların oluşturduğu anonimleşmiş, birbirlerinin benzerleri kasaba ve kentlerin yüzleri mi kaldı artık? Tanımak için hepsini görmeye bile gerek yok; birini görmek yeter. Yıllarını böylesi kentlerde geçirerek yalnızlaşıp çoraklaşanların, doğanın zenginliklerini, insan ilişkilerini ve yaşamı anlayıp tanıyabilmeleri beklenebilir mi? Örneğin; Niyazi Usta’nın, “Kuvay-ı Hezanı”nın ‘yangından kurtarılması’ni isteyişinin altında yatan derin anlamı, hezanın sadece “köyün ortak malı” olmasına bağlanabilir mi acaba? Sanmıyorum: “Kuşların bile yuvalarını yaptıkları ağaçlar”, bilinçaltına itelenmiş doğa kökenli birtakım duyguların gizemli bir biçimde derinden sarıp sarmaladığı insanoglunun tapındığı bir mabedin mihrabı neden olmasın ki? **“Emerson’un tüm sayfalarında doğanın sesi gibi yansıyan tarlakuşu’nun sesinde”** tüm bir yaşamın anlamının gizlendiğini; tan yeri ağarırkenki aydınlıkta tüm bir doğanın güne uyanışını hangi bilgisayar öğretebilir bize? Makinelerin insanı için **“doğa koskoca bir ölü, fosilleşmiş dinozor iskeleti gibi bir şey, ona ancak bilimsel ya da sanatsal bir kaygıyla ulaşabiliyoruz.”**

Yaşadıkları kentleri yaz aylarında deniz kıyısına, yazlıklara taşıyanları bir yana bırakıp; **“Vadilere usulca sinmiş yetim köyler / O köylere yüreğimden geçilir.”** diyen Ağın sevdalısı Şerif Aydemir’in “yüreğinden geçerek” o köylere gitmek gerek. Çünkü “üzerinde yürünmeyen yollar çalılık ve dikenliklerle kaplanır.”

* Hayri, Behice ve Cevdet Gençosman’ın babaları Osman Ağa tarafından 1918-19 yıllarında Kohpinik Çayı’ndan getirilerek dikilmiştir.

AĞIN'DA ESKİ NİŞAN, NİKÂH, DÜĞÜNLER

İsmail N. BEYDEMİR

(Geçen sayıdan devam)

Hazırlanmış olan kurban, ayaklarının önünde kesilir ve kanından bir parmak damadın alınca sürülürdü. Damat, gelinin koluna girerek evin dış kapısına doğru yürürler. Buna “goltuğa verme” denir. Gaynana elinde Kur'an ve ayna ile kapının önünde durmaktadır. Bir ağaç kaşık da eşige yaslanmış durumdadır. Gelin önce ağaç kaşığa ayağı ile basarak kırar, ayna ve Kur'anın altında eşigi geçerek içeriye girerler. Güveği, gelini kadınların toplandığı odaya çıkararak dönerken, önceden hazırlanmış bir bardak şerbet eline tutuşturulur. Güveği şerbetten biraz içerek ağzında topladığı bir yudumu bardağa geri verir. Bazen de bardağın içine tükürtülür. Bu tükürüklü şerbet geline verilir ve böyle yapılıncaya gelinle damadın birbirlerini seveceklerine inanılırdı.

Bundan kısa bir süre sonra çalgı halaylar çalmaya başlar. Güveği oyunu denen bu son fasılda gene damat ve babasıyla yakınları, kına gecesindeki gibi halaya katılırlar. Gene para yapıştırma yarışı başlar. Damat, halay başına alınır, alkışlar ve “Yaşa!” ünlemleriyle bu fasıl da biter ve çalgı bitiş müziği olan Cezayir havasıyla düğünü kapatırdı. Yemek yenildikten sonra yakın ve uzaktan gelen konuklar dağılırlarken damat, arkadaşları ile bir yerde dinlenmeye alınır, gelin de kadınlar içinde aynı konumda tutulurdu.

Gerdek

Dünya evine girmek olarak adlandırılan gerdek, gelin ve güveğinin yaşamında önemli bir yer tutar. Bu değerlendirme töresel olduğu ölçüde bilimseldir de. Yatak odası olarak hazırlanan yere alınan gelin, yüzü örtülü durumda, güveğinin gelmesini ayakta bekler. Geli-

nin sağdıcı, güveğinin kapıya gelmesine dek yanında bulunur, gerekli öğütlemeleri yapar.

Abdest aldırılan güveği, sağdıç ve birkaç arkadaşının eşliğinde gerdek odasının kapısına getirilir. İçeri girerken sırtına vurulacağını bildiği için, kendisini koruyarak odaya girer. Gelin ayakta beklemektedir. Serili duran namazlık üzerinde iki rekât gerdek namazını kılar. Gelinin yüzünü açarken, önceden hazırladığı takıyı geline sunar. Bu sırada gelin ve güveği uyanık durarak ayaklarına bastırmamaya özen gösterirler. Bu ilk karşılaşmada kim üstünlük gösterirse yaşamları boyunca öyle süreceğine inanılırdı. Bu gerekçe ile, gerdek gecesi güveğinin odada bir kediye bacaklarından tutup ikiye ayırdığı bile söylenirdi.

Güveği gerdeğe girerken, yakınları bir yerde toplanıp gelecek muştuyu beklerlerdi. Sağdıç da kapıda gelinin bakirelik kanıtı olarak simgelenen helvanın verilmesini beklerdi. Gelin evinde hazırlanıp bir lengerle gelin odasına konan helva, beklenen muştı olarak güveği tarafından sağdıca verilince, sağdıç da bekleyen yakınlarına ulaştırırdı. Birlikte helva yenilerek dağılırlardı. Anasigilden getirdiği helva lengerini gelin, kutsal bir andaç olarak yaşam boyu saklardı.

Gelin Görme

Gerdek gecesinin sabahı, gelinle güveği yıkanıp kalktıktan hemen sonra güveği dışarı çıkar ve gelinin sağdıcı gelinin yanına gelerek “yüz aklı” kanlı bezi alarak kız anasına ulaştırırdı. Ana, bu bezi sandığında saklardı. Bu işlemden sonra gelin giydirilip bezenir ve bir odada görmeye gelenleri ağırlamak üzere düzenleme yapılırdı. Gelinin oturacağı bir yer hazırlanır, burada oturan gelin, görmeye gelen

küçük-büyük herkesi oda girişinde karşılar ve elini öperdi. Konuklar yerlerine oturduktan sonra gelin de kendi yerine oturur, iki elini dizleri üzerine koyup önüne bakarak süzülürdü.

Bu görünümde duranlara “Ne yeni gelin gibi süzülisin!” derler. Bugünkü tören “yüz açımı”, “gelin göre” gibi adlarla tanımlanır ve kadınlardan gelin görmeye gitmeyen olmaz. Bugün, her kadının yaşamı boyunca unutamadığı bir gündür. Hem bu anılarını yinelemek hem de “Gelin güzel mi?”, “Yüzü gülüyor mu?”, “Durumdan hoşnut mu?” gibi kaygılarını gidermek için “gelin göre”yi kaçırmazlar. Ayrıca, bu toplantı bir düğün şenliği gibi eğlenceli de geçer. Kadınlar tef çalıp türkü söyleyerek oynarlar. Bu arada gelin de birkaç kez oyuna kaldırılır, para yapıştırılır. Gelin görmeye gelen yakın komşu ve akrabalar, geline armağanlarını bu toplantıda sunarlar.

Gelin göre törenine hazırlanan gelin, sabahleyin ilk iş olarak güveğiyle birlikte ana ve babanın ellerini öperler. Oğlan babası ve anasının en mutlu günleri bu gündür. Gelin; gaynata ve gaynanası ile gelinlik eder, onların yanında sesli konuşmaz. Bu tutum gelinin ilk çocuk doğurmasına dek sürer. Gaynana için bunca uzun süre tanınmasa da gaynata için bu töre geçerlidir. Bunların dışında, amca, dayı gibi yakın büyükler için de gelinlik tutumu geçerlidir. Gerdek gecesinin hemen ertesinde damat, kimlerle gelinlik edeceğini, kimlerle konuşacağını geline bildirir. Bu töre’nin Ermeni yurttaşlarımızdan kaldığını sanıyoruz. Çünkü Ermenilerin yoğun olduğu yörelerde bu töre varmış.

Gelin göre töreninin de bitmesinden sonra, gelinin eve alışması için gaynana ve görümceler yardımcı olurlar. Ev avadanlıklarının nerelerde olduğu, günlük işlerin nasıl yürütüldüğü gibi yabancısı olduğu işleri öğrenmesi için geline yardımcı olunur.

Güveği Görme

Gerdek gecesinin sabahı, damat da gelin gibi giydirilip bir yerde oturtulur. Damadın arkadaşları yanına gelip otururlarken onlar da kendi aralarında eğlenirler. Bu törenin de en önemli bölümü, “güveği asma”dır. Damadın yanında sağdıç da bulunmaktadır. Sağdıç oradan ayrılırsa arkadaşları hemen bir ipi damadın ayaklarına bağlayıp tavandan asarlar. Sağdıç gelip çerez yahut istenen şeyleri adak olarak verir, damadı asıttıdan kurtarır. Eğlenceyi geliştirmek için bir kez de sağdıç aynı şekilde asarlar. Sağdıçın kurtarıcısı da sağdıçın karısı yahut da damadın anası olur. Böylece akşama yakın bu tören de biter, herkes dağılır.

Üç Gün, On Beş Gün Törenleri

Evliliğin üçüncü gününde, kızın anası, bacısı ve yakınları kızlarını görmeye gelirler. Hem kızlarının yeni evini görmek, hem de özlem gidermek amacıyla, bir öğlen yemeği yiyerek dönerler. Bu gelişlerinde, kızlarının evde kalan eşyaları da birlikte getirilir. Böylece, kızlarının yakınlarıyla da tanışıp özdenleşme amaçlanır.

Evliliğin on beş günü doldurması beklenerek güveğinin babası, anası, bacı ve kardeşleriyle, gelini babası evine götürürler. Bu haberli gidiş için kız evi hazırlığını yapar. Bu törenin de amacı, kızın baba ve anasını görerek özlem gidermesinin yanında, “hğınami” denilen iki hısım yanın birbirlerini daha yakından tanıyıp kaynaşmalarını sağlamaktır. Günün uzun süresini kaplayan bu buluşma, bir yemek şöleniyle sona erer.

On beş töreni, yöremizin evlilik içinde gelenekleşen son törendir. Bundan sonra uyulması gereken zorunlu bir koşul yoktur. Görüşmeler normal düzeyde sürerken damadın gaynanasına çok gidip gelmesi oğlan anası tarafından iyi karşılanmaz. Oğlunu, gaynananın kendi güdümüne çekeceği kaygısı anayı rahatsız eder.

NİNİNİ

Zeki HAFIZOĞULLARI

Ne zaman kulağım çınlasa
Anamın sesini duyarım
Ninni söyler
Sanki bir pınar akar
Serinler yüreğim

Sevgi bir çift sözdü dudaklarında
Çoğu kez bakışlarında gizlerdi

Kucağının sıcaklığını duyuyorum
Kimse incitmesin isterdi
Esirgerdi
Değerliydim canından
Gadan alam derdi

Sessizce geçip gitti bir gün
Dilimde bir ninni kaldı

YAPRAK DÖKÜMÜ

Osman Sulhi AKSU

Geldik gidiyoruz bu masal bitti
Tükendi mürekkep kalem içinde
Bir ilham göründü pek çabuk gitti
Âlemi bilmeden âlem içinde.

Yaşamak ızdırıp çile çekmekmiş
Nasibim bir dilim kuru ekmekmiş
Kismet onu da yavan yemekmiş
Tadı yok dünyanın elem içinde.

Hey Gamlı! Gül olsan bahçeler kurur
Yaşatmazlar zaten seni dalında
Sakın bülbül olma avcılar vurur
Kanatsız kalırsın gençlik çağında.

ATATÜRK VE DEVLETÇİLİK

Şevki GÜLER

“Afyonkarahisar Dumlupınar Başkumandanlık Meydan Muharebesi’nde zalim ve mağrur bir ordunun anasır-ı asliyesini (esas unsurlarını) inanılmayacak kadar az, bir zamanda imha ettiniz. Büyükle ve necip milletimizin fedakârlıklarına layık olduğunuzu ispat ediyorsunuz. Sahibimiz olan Büyük Türk Milleti, istikbalinden emin olmakla haklıdır.

Meydan Muharebesindeki maharet ve fedakârlıklarınızı yakından müşahade ve takip ediyorum. Milletimizin hakkımızdaki takdiratın, delalet etmek vazifemi mütevelliyen (kılavuzluk etmek görevimi seçilmiş başkan olarak) ve mütemadiyen (aralıksız) ifa edeceğim.

Başkumandanlığa teklifatta (önerilerde) bulunulmasını Cephe Kumandanlığı’na emrettim. Bütün arkadaşlarımı Anadolu’da daha başka meydan muharebeleri verileceğini nazar’ı dikkate alarak ilerlemesini ve herkesin kuva-yi akliyesini (akıl gücünü) ve menabi-i celadet (kahramanlık kaynakları) ve himmetini müsabaka ile ibzale (esirgmeden vermeye) devam eylesini talep ederim.”

“Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!”

Büyük Zaferi müjdeleyen bu emir, 1 Eylül 1922’de Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başkumandanı Mustafa Kemal’in imzasıyla, Dumlupınar’da damına çadır kurularak karargâha dönüştürülen evden tüm dünyaya ilan ediliyordu. Yılların yorgunu, yılgını, yoksulu Anadolu çocukları, Başkumandan, büyük asker, Ulu Önder Atatürk’ün yön vermesiyle şahlanarak, dağları, ovaları, temizleyip yıldırım hızıyla Akdeniz’e ulaştılar. Mudanya Mütarekesi ve ardından Lozan Barış Antlaşması... Böylece siyasi zafer de tamamlandı.

Osmanlı İmparatorluğu’nun enkazı üzerinde, 1923’te modern Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde dünya devletleri arasında onurlu yerini alıyordu. Askeri ve siyasi zaferlerin elde edilmesi kolay olmadı. Birinci Dünya Savaşı’nda yenik sayılmış, ordusu dağıtılmış, ülkesi galipler arasında paylaşılıp işgal edilmiş ve daha kötüsü ülkeyi yönetenler kişisel çıkarları için işgalcilerle işbirliği içindedirler.

Halk yoksuldur, yorgundur, eğitimsizdir. Halk dağınıktır. Bu içinde bulunduğu haksız durum karşısında nasıl davranılacağını bilememektedir. Aydınlar ise ülkeyi bölünmeden kurtarmak düşüncesiyle bir kısmı İngiliz; diğer bir kısmı da Amerikan dominyonluğunun kabul edilmesini savunmakta ve yaymaktadırlar.

İşte Atatürk, tüm bunlara karşın toplumda birliği sağlayıp, dünyanın en gelişmiş silahlarıyla, ekonomisiyle ülkeyi işgal eden devletlere karşı askeri ve siyasi zaferlerle Türk mucizesini sağlamıştır. Şimdi sıra ülkeyi ekonomik yönden kalkındırmaktır. O, daha Cumhuriyet ilan edilmeden önce Şubat 1923’te İzmir’de çiftçi, tüccar, sanayici ve işçi gruplarından toplam 1130 kişinin katılımıyla toplanan “Türkiye İktisat Kongresi’nde” önemli açıklamalarda bulunmuştur: *“Yeni Türkiyemizi layık olduğu merteye resanete isal edebilmek (düzeğe ulaştırabilmek) için behemahal iktisadiyatımıza birinci derecede ve en çok ehemmiyet vermek mecburiyetindeyiz. Zamanımız tamamen bir iktisat devrinden başka bir şey değildir.”* dedikten sonra açıklamalarına devam etmekte ve ülkenin kalkınması yönünde hedefleri göstermektedir.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Hükümetinin milletten aldığı veche (yön); istiklal-i tam (tam bağımsızlık) hakimiyet-i milliye (ulusal egemenlik) umdelerine (ilkelerine) istinaden (dayanarak) milleti zengin, memleketi mamur etmekten ibarettir. İstiklal-i tam için düstur şudur: Hakimiyet-i milliye, hakimiyet-i iktisadiye ile tarsin edilmelidir.”

Her şeyden önce ülkenin ekonomik yönden bağımsızlığını kazanarak elde edilen zaferlerin pekiştirilmesi ve sürekli kılınması yönünde şunlara işaret ediyor: *“Siyasi, askeri muzafferiyetler (zaferler) ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi muzafferiyetler ile tetviç edilmezlerse (taçlandırılmazlarsa), husule gelen zaferler payidar (kalıcı) olamaz, az zamanda söner. Bu itibarla, en kuvvetli ve parlak zaferlerimizin dahi, edebildiği ve daha edebileceği semerat-ı naf-ıayı (bayındırlık yararlarını) tespit için iktisadiyatımızın, hakimiyet-i iktisadiyatımızın (ekonomik egemenliğimizi)*

temin, tarsin (sağlamlaştırılması) ve tevsii (genişletilmesi) lazımdır.”

Artık Türkiye Cumhuriyeti bağımsızlığını kazanmıştı. Ancak ülke haraptı, fakirdi, her şeyde geri kalmıştı. Kurtuluştan önce sanayi, ticaret ve bankacılık, demiryolları, denizyolları, belediye işletmeleri hep yabancıların elindeydi. Türkiye’ye yerleşmiş Avrupalılarla azınlıklar, bütün iç ve dış ticareti ellerinde bulunduruyorlardı. Köy ve kasabalarda bile küçük esnaf azınlıkların elindeydi. Sermaye de bunlardaydı. Ve kurtuluştan sonra onlar da ülkeyi terk etti.

Bu koşullar altında bir ülkenin hızla kalkınabilmesi için seçilecek yollar ve takip edilecek usuller henüz bilinmiyordu. Atatürk, ülkenin hızlı kalkınması için belki de dünyada ilk Planlı Kalkınma projesini gündeme getirmiş ve uygulanmasını yakından izlemiştir.

“Milletçe kuvvetli olarak, geleceğin tehlikeli günlerine hazırlanmalıyız.” diyerek çevresindeki aydın devlet adamlarıyla ekonomik usullere ilişkin tartışmaları zorunlu görmüş ve devletçiliğin esas prensiplerini şöyle açıklamıştır: *“Herhalde devletin, siyasi ve fikri hususlarda olduğu gibi iktisadi işlerde de nazımlığını, prensip olarak kabul etmek caiz görülmelidir.”*

Devletin nazım rolü oynayacağı ekonomik ortamdan özel girişimcinin sınırının ve haklarının nasıl korunup tayin olunacağı hususlarda, zamanın koşullarının dikkate alınmasını yönetenlerin sorumluluğuna bıraktığını şöyle açıklamaktadır: *“Ferdiyat inkişafının, mani karşısında kalmaya başladığı nokta, devlet faaliyetinin hududunu teşkil eder.”*

Atatürk, uygulanacak devletçilik prensibinin demokratik esaslardan ayrılmadan ulusun genel çıkarlarının bireysel çıkarların üzerinde tutulması gerektiğini belirtiyor. Devletçiliği şöyle tarif ediyor: *“Bizim takip ettiğimiz devletçilik, ferdi mesai ve faaliyeti esas tutmakla beraber, mümkün olduğu kadar az zaman içinde, milleti refaha ve memleketi mamuriyete (bayındırlığa) erdirmek için, milletin umumi ve yüksek menfaatlerinin icap ettiği işlerle bilhassa iktisadi sahada devletin fiilen alakadar olmasıdır.”*

Özel teşebbüsün; ülkenin ihtiyaç duyduğu hızlı kalkınmayı sanayileşmeyi sağlayacak ne sermayesi ne de bilgi birikimi vardır. O halde devlet

yapacaktı bunları. Atatürk, bu konuda görüşlerini ve hedefindeki Türkiye’yi şu sözlerine açık ve net olarak ortaya koymaktadır:

“Endüstrileşmek, milli hedeflerimizin başta gelenlerinden biridir. Endüstrilerin mevcudiyeti için gerekli ekonomik unsurlar memleket içinde bulundukça, büyük, küçük her türlü endüstriyi kuracak ve işleteceğiz. Bu önce, bizi meşgul eden meselelerin başta geleni olan memleket savunması için, sonra da mahsullerimizin değerinin artması ve ileri varlıklı Türkiye idealimizi en kısa zamanda gerçekleştirmek için lüzumludur.”

Atatürk, Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafyayı dikkate alarak kalkınmada ve sanayileşmede önceliği savunma sanayiine vermektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında modern savunma sanayiinin temelleri Anadolu’nun ortasında atılıyor. Kırıkkale’de, Elmadağ ve Ankara’da kurulan silah ve mühimmat fabrikaları, tamamen entegre tesislerdi. Silah ve mühimmat üretiminde kullanılan çelik, pirinç ve kimyasal, patlayıcıları da kendi üretmekteydi.

Ordumuzun, ağır ve hafif silah üretimi ile bunlara ilişkin her türlü mühimmatın üretimi 1926 yılından başlayarak artan oranlarda ihtiyacı karşılamış ve ilerdeki yıllarda bu tesislerde üretilen silah ve mühimmatlardan ihtiyaç fazlası, dost ve müttefik ülkelere ihraç edilmiştir.

26 Ağustos 1924’te 1 milyon TL sermaye ile İş Bankası kurulmuştur. Daha sonra sermayesi artırılarak, Osmanlı Hükümeti tarafından 1917’de kurulmuş olan Milli Kredi Bankası ile birleştirilmiştir. İş Bankası, Türkiye’nin en büyük ticari bankası olarak kuruluşundan sonra bilhassa 1930’lara doğru hatta 1930’lu yıllarda kendi başına ve yahut kamu veya özel kuruluşlarla ortaklık halinde, sanayi kuruluşlarına önemli ölçeklerde yatırımlar yaptı. İş Bankasının o dönemde yaptığı yatırımlar arasında; kömür madenleri, şeker fabrikaları, yünlÜ, pamuklu ve ipekli dokuma fabrikaları, şişe cam fabrikası, bir sigorta şirketi, bakır, kurşun ve kükürt maden işletmeleri, kereste sanayi kuruluşları gibi Türkiye’nin ihtiyaçlarını önemli ölçüde karşılayacak kuruluşlardı.

Yine, 1924 yılında, yabancılar tarafından işletilen fabrikaları, maden ve liman işletmelerini devralmak üzere Endüstri ve Madencilik Bankası

kurulmuştur. 28 Mayıs 1927’de TBMM, Endüstriyi Teşvik Kanunu’nu kabul etmiştir. Bu kanun Devletçilik uygulaması için önemli adımlardan biri olmuştur. Bu kanunla kuruluşlara, iş hacimlerine göre sınıflandırılarak, belirlenen sınıflandırmaya göre inşaatından ürün pazarlamasına kadar önemli kolaylıklar sağlanıyordu. Bütün bunlara karşın ülkenin kalkınma hızı Atatürk’ü tatmin etmiyordu.

Cumhuriyetin kuruluşundan beri gerek hükümetin doğrudan yaptığı yatırımlar gerekse özel sektörün yaptığı yatırımlar; hükümet tarafından yapılan destek ve teşviklere karşın 1930 yılında halen istenilen seviyelere ulaşamamıştır. 1929-30 Dünya ekonomik krizinin olumsuz etkileri ülkemizin kalkınma hamlelerini büyük ölçüde yavaşlatmıştır.

Atatürk, “Milletimizin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması” ideali için devletin bazı önlemler alması, yeni birtakım kurumlar oluşturması gerektiğine inanmaktadır. 1933’de Planlı Kalkınma uygulaması başlatılmıştır. 3.6.1933’te Sümerbank, 14.6.1935’te Etibank, 7.11.1936’da İzmit Kâğıt, 2.1.1937’de Bursa Merinos, 1.1.1938’de Gemlik Suni İpek Fabrikaları kurulmuştur. Bu kuruluşları daha sonraki yıllarda yeni kuruluşlar takip edecek ve mevcutlar da büyütülecektir.

Devletçiliğin ülkeye kazandırdığı İktisadi Devlet Kuruluşlarının ileriki yıllarda sayıları artmış ve daha da büyüyüp gelişmiştir. Bu arada özel kuruluşlarda da devlet kuruluşlarının gelişimine paralel olarak özellikle tekstil sektöründe gelişme görülmüştür. Bu arada devletin özel kuruluşlara müdahalesinden şikâyetçi olan özel girişimciler bir yandan da devletin desteğini hep istemişler ve olanaklar ölçüsünde almışlardır da.

1950’lere gelindiğinde Türkiye’ye has Devletçilik (Karma Ekonomik Sistem) sisteminin gözle görülür başarılarının değerlendirilmesi yapılırken, özellikle 1933-50 yılları arasında özel sektör yatırımları kadar devletin ekonomik kuruluşlara (İktisadi Devlet Kuruluşları) doğrudan yaptığı yatırımlar vasıtasıyla da az sayıda ancak çok ileri seviyede endüstriyel kalkınma sağlanmıştır. Devletin yönlendirme ve denetimi olmadan sınırlı sermaye, yetersiz bilgi birikimi ve yetişmiş personeli olmadan sanayileşmede bu başarıya erişmek olanaksızdı.

Devlet kuruluşları, Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu her meslekte uzman ve kalifiye insan yetiştirilen birer okul görevini yerine getirmiştir. Dev-

let kuruluşlarında görev almış yetişmiş birçok mühendisi, memuru, işçisi devlet kuruluşundan ayrılıp veya emeklilikten sonra kendi işlerini kurmuş başarılı birer sanayici ve işadamı olmuşlardır.

Ancak ne acıdır ki, Türkiye Cumhuriyetiyle yaşıt sayılan, esaslarını Ulu Önder Atatürk’ün belirlediği Türk Devletçilik prensibi, tarih, bilhassa Türk Cumhuriyet Tarihi bilgisinden yoksun yöneticiler tarafından totaliter bazı rejimlerle bir tutulmuş, özelleştirme adına bu güzelim büyük kuruluşlar; bin bir zahmetle yokluklar ve teknik olanaksızlıklar içinde bir çivinin, bir at nalının, bir toplu işçinin yapılamadığı zamanda devreye girip, Türkiye’yi bugünlere getiren bu seksen yıllık bilgi birikimleri olan kuruluşlar, ilkel ve ülkeye hiçbir yarar sağlamayacak şekilde yok edilmişlerdir. Yine ne acıdır ki; Sümerbank’ın yok edilmesini bir başarıymış gibi görerek “Sümerbank’ı tarihten sildik” diye övünen bakanlar görülmüştür.

Ulu Önder Atatürk, Türk Devletçiliğinin ihtiyacı doğduğunu herhangi bir doktrinden kalıplaşmış metotlardan alınmadığını, ekonomik gelişmenin sağlıklı olarak yerine getirilmesi, ekonomik dalgalanma ve sarsıntılara karşı özel sektörün de korunması ve gözetilmesi için devletin denetimini, planlamasının gerekli olduğuna her fırsatta işaret etmişlerdir:

“Bizim takibini muvafık gördüğümüz Devletçilik Prensibi, bütün istihsal ve tevzi vasıtalarını fertlerden alarak milleti büsbütün başka esaslar dahilinde tanzim etmek gayesini güden ve hususi ve ferdi, iktisadi teşebbüs ve faaliyetlere meydan bırakmayan sosyalizm prensibine dayanan kolektivizm, komünizm gibi bir sistem değildir.”

Özellikle yakın tarihlerdeki yöneticilerimiz, ülkemiz ekonomisi için veba gibi gördükleri Türk Devletçilik Sistemi’nden kurtulmak için büyük çaba harcamışlardır. Ancak; bugün büyük küresel krizden kurtulmak için geçmişte bizi eleştiren batılı-kapitalist-liberal dostlarımızın dört elle sarıldıkları sisteme Devletçilik değil de başka ne denilebilir ki?

Kaynakça:

Şevket Süreyya AYDEMİR-Tek Adam, 3 Cilt – İkinci Adam, 3 Cilt
Genelkurmay Basımevi-Atatürkçülük, 3 Cilt
Afet İNAN- Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler
Milliyet Yayınları-Karma Ekonomi

KİM DEMİŞ KEDİ NANKÖRDÜR DİYE?

Ümit ÇAĞLAR

Sokakta, bahçede, parklarda hemen hemen her gün çeşitli renk ve yaşta kedilerle karşılaşıyoruz. Kimi bizi görünce ürüp kaçıyor, kimi miyavlayarak yanımıza geliyor. Özellikle de elimizde poşet varsa.

Kaç kişi bunların da bir can taşıdığını, bizler gibi acıkıp üşüdüğünü, duyguları olduğunu ve sevgiye ihtiyaç duyduklarını düşünüyor? Eminim yüreğinde hayvan sevgisi olan her insan bu konuda duyarlıdır.

Onları sadece bir hayvan olarak algılamak çok yanlış. Yakından incelediğinizde her davranışı anlamlı ve size bir şeyler anlatıyor. Eğer sizi birkaç kez görmüş, onunla göz teması kurmuş, aranızda bir iletişim olmuş ve ona yiyecek vermişseniz; sizi bir daha asla unutmaz...

Yemeden önce size teşekkür eder. Evet yanlış duymadınız gerçekten teşekkür eder. Nasıl mı? Başını elinize doğru sürerek. Eğer bu kedi, anne ve yavruları varsa, kenara çekilir onların yemesini seyrederek, ancak onların doyduğundan emin olursa kendi de yemeye başlar. Bu davranışı, bahçemizde yaşamını sürdürmeye çalışan, senede birkaç kez yavru dünyaya getiren “Benekli” ismini verdiğim kedi yapıyor. Onun gözlerindeki sevgi, yavrularına kol kanat germesi görülmeye değer. Her seferinde üç yavru dünyaya getirir, yavrular biraz büyüyünce yavrulardan ikisi ortadan kaybolur, ama tek yavru Benekli’nin yanından uzun süre ayrılmaz. Hep annesinin yanındadır ona patileriyle vurur, oyun oynar.

Birkaç ay önce yavrularından, o sona kalan tek yavrusunu göremeyen Benekli, iki gün iki gece sürekli ağlar gibi miyavladı, durdu. Bahçede dört döndü. Aşağıya inip onu teselli etmek için okşadım, konuştum. Bir insan gibi dikkatle beni dinledi, sustu, sakinleşti. Ben eve dönünce yeniden bağırıma başladı.

Sonunda yavrusu geri gelince her şey yoluna girdi. Benekli de eski huzuruna kavuştu.

Çocukluğumda hep kedilerle iç içe yaşadım diyebilirim. Çorum’da oturduğumuz ev de bahçe içinde, müstakil bir evdi. Oradaki anılarımı hiç unutmadım.*

Geniş bir bahçesi vardı ve doğal olarak kedilerin de uğrak yeri idi. Kar yağdığı zaman, bahçeden geçen kedileri izlerken onların patilerinin çok üşüdüğüne inanır, oysa kedilerin ayağına yünden patikler giydirilse ne iyi olur diye düşündüğümü bugün gibi anımsıyorum.

Evde de besleyip, baktığımız bir kedimiz vardı. Onu oyuncak gibi kucağıma alır, hatta “Ülkü” ismini verdiğim bebeğimin elbisesini ona giydirir, başına da bir mendili bağlar, kedi miyavladıkça, “Sus bakayım bağırma, şimdi gezmeye gideceğiz” derdim.

Rahmetli annem Nezahat Tuncer, tam bir kedi severdi. Sanırım bendeki bu sevgi de ondan genetik olarak geçmiş. Annem sadece kedileri değil tüm hayvanları severdi. Bahçedeki küçücük kümeste tavuk da besliyor, onların taze yumurtalarından da yararlanıyorduk. Babamın ise, evde kafeste beslediği bir kekliği vardı. Sabahları bir yandan tıraş olur, bir yandan da ünlü Keklik türküsünü söylerdi. Keklik de ona eşlik edercesine öterdi.

Çorum ismi geçtiğinde oradaki mutlu çocukluk anılarım canlanır, keşke o günleri yeniden yaşayabilsem derim. Gülser ablam yağlıboya tablolar yaparken merakla onu izlerdim. Ben de bir şeyler çizmeye çalışırdım. Resim sevgim de onun sayesinde oldu. Ne güzel günlermiş!...

Sanırım şimdi kedileri besleyip severken, resim sergilerini gezerken o günlerin özlemi bir nebze olsun gideriyor ve yeniden çocuk oluyorum.

* Ağın-Alıuşağı Mahallesi’nden olan rahmetli babam Hüseyin Tuncer, Çorum Öğretmen Okulu müdürüydü.

İşte kedi gibi varlıklar, insanı hem çocukluğuna götüren hem de tüm sıkıntıları unutturan sevimli birer arkadaş gibiler. Sevgini verirsen onlardan daha fazlasını alırsın. Onlara kötü davranırsan doğal olarak o da savunmasını tırnaklarıyla yapar.

Şimdi asıl anlatmak istediğim, on yıl evimizde beslediğimiz hâlâ aklımıza geldiğinde çok özlediğimiz sevgili kedimiz “DUMAN.”

Duman, 1993 yılının Mayıs ayında, daha önce oturduğumuz evin bahçesinde birdenbire ortaya çıktı. Bir insan tarafından mı, yoksa kendi annesi mi bırakmıştı, bunu hiçbir zaman öğrenemedik. Onu ilk gördüğümde, yeşilliklerin arasında gri renkli ve çok küçük olduğu için, kedi olduğunu anlayamadım, fare sandım. Hiç sesini çıkarmadan orada öylece duruyordu. Balkonumuz alt katta, yerden bir metre kadar yükseklikte ve bahçenin içindeydi. Balkonun kenar taşına süt koyup çağırdım. Çekine çekine geldi, çabucak içip tekrar eski köşesine çekildi. Aradan günler geçti. Yavaş yavaş bize alıştı ve balkonun içine kadar gelmeye başladı. Oğlum ona ip sarkıtıyor, o da dişleriyle ipe tutunuyor, sanki oltaya takılmış balık gibi ucunda sallanıyor ve bizi çok güldürüyordu.

Duman, bizim için gönderilmiş bir hediye gibiydi. Çünkü o kış çok üzüntülü günler geçirmiştik. Gönenç ablamı kaybettiğimiz seneydi. İnanın stres atabileceğiniz, insanın ruhu rahatlatan bir başka terapi yok gibi geliyordu bana. O gri renkli, küçük yaramaz ile günlerimizin nasıl geçtiğini anlayamıyorduk. Renginden dolayı ona “Duman” ismini taktım. Bir ayda ismini öğrendi. Haziran’da Alanya’ya tatile gidince aklımız hep Duman’da kaldı. Döndüğümüzde onu yine bahçede bulduk. Üst komşumuz onunla ilgilenmiş ve beslemişti.

Artık Duman’ı evimize almanın zamanı gelmişti. Önce onu yıkayıp, temizledik. Yıkamaktan hele hele fön makinesiyle kurutmaktan hiç hoşlanmadı. Islakken çok komik

bir görünümdeydi. Kuruturken ise makinenin sesi onu çok korkuttu.

Onu veterinerine götürüp aşılarını yaptırmam gerekiyordu. Ertesi gün bize gelen kardeşim Serap ile birlikte Duman’ı bir karton kutuya yerleştirmeye çabaladıkça o, ok gibi fırlıyordu. Görülmeye değer komiklikte bir mücadeleleydi. Aslında kutuda büyük hava delikleri de açmıştım. Onunki baskıya ve özgürlüğünün kısıtlanmasına asla izin vermeyen, tipik bir kedi davranışıydı. Kediler özgürlük sembolüdür diyebilirim, istemedikleri hiçbir şeyi yaptıramazsınız. Sonunda kutuya koymaktan vazgeçtik ve onu yün bir şal’a sararak veterinerine götürdüm.

Kediler her şeyi kendi istek ve duygularına göre düzenler, alışkanlıklarına çok bağlıdır. Yaşamında, düzeninde ufak bir değişiklik olursa müthiş huzursuzlanır. Örneğin; uyuduğu, yemek yediği yer, kedi kumu hep aynı yerde olmalıdır. Evdeki eşyaların yer değiştirmesine bile uyum sağlaması zaman alır. Kumu biraz kirlensin bağırarak size haber verir. O derece titizdir. Ayrıca çok duygusaldır. Evde kimin neşeli, kimin huzursuz olduğunu hemen sezer, üzüntülü kişinin yanına mırıldanarak sıçrar ve onu teselli edercesine sokulur.

Evinde kedi besleyen insanlar bu olaya şahit olmuşlardır. Bundan çok eminim.

Duman, evimizin beşinci ferdi gibiydi. Onunla oynadığımız zaman tüm sıkıntılarımızı unutuyorduk. On yıl boyunca kediden çok insan gibi tavırları ve duygusallığı bizi o kadar etkilemişti ki, daha sonra eve başka bir kedi almayı düşünmedik.

Seyahate çıktığımızda evde mutlaka bir kişi oluyordu. Çoğunlukla da oğlum. On-on beş gün sonra döndüğümüzde onu ayakkabılığın üzerinde bizi beklerken buluyorduk. O gün gece yatana kadar sürekli miyavlıyordu. Neden beni bırakıp gittiniz, der gibi!.. Ancak gecenin ilerleyen saatlerinde susuyor, sabah sakinleşmiş bir şekilde gelip kendisini sevdireliyordu. Sanıldığı gibi kediler, sadece karnı acı

kınca çevremizde dolaşan, karnı doyunca da uyuyan varlıklar değil!.. Onların da duyguları, bir insan gibi sevgi ve ilgiye gereksinimleri var. Birlikte yaşadığı insanlara bağlılığı da sadece barındığı ve yemek verildiği için değil. Halk arasında söylendiği gibi nankör hiç değil. Bu çok yanlış bir söz. Onlar üzüntünüzü, sevincinizi paylaşan, oyunlar oynayarak, hoplayıp zıplayarak sizi mutlu eden, yaşama sevinci aşıl原因an sevimli, sadık birer dosttur. Bu konudaki düşüncelerim sadece kedilerle sınırlı değil. Bütün evcil hayvanlar evinizin neşe kaynağıdır. Pozitif olmanızı sağlayan, daha da önemlisi insan sevgisini de kazandıran, doğanın bize sunduğu güzelliklerdir. Dikkatle çevrenizi inceleyin. Doğayı ve hayvanları seven insanlar daha duyarlı, saygılı ve sevecendir.

Aslında sevgi bir bütündür. Ayırıştıramazsınız. İçinde Allah sevgisi olan her insan doğayı da, insanları da, hayvanları da sever ve korur. Vatanının her karış toprağı kutsaldır ve Atalarından kalan bu emanet onun onurudur, şerefidir. Günümüzde yok edilen her orman, içinde barındırdığı hayvanları da yok eder. Yabancı ülkelerde doğanın dengesini korumak için, ağaçlandırma büyük önem kazanırken, bizde tam tersi oluyor. Her geçen gün çoğalan, önü alınamaz boyutlara ulaşan alışveriş merkezleri, estetikten yoksun çok katlı binalar, doğa ve hayvan sevgisi olmayan insanların para kazanma hırısından başka bir şey değildir. Maddi hırslar; insanlardaki sevgi ve saygıyı yok eden, onları insanî özelliklerden uzaklaştıran, toplumu da sadece kendisini düşünen bencil bireyler haline dönüştüren özelliklerdir.

Oysa insanları ağaç dikmeye, olanları korumaya teşvik etmek, onlara; bu gidişle ülkemizin taş yığınları arasında nefes alınamayacak bir çöle dönüşeceğini anlatmak zorundayız.

Sloganımız: “Ağacı, doğayı, hayvanı sev, bir fidan da sen dik” olmalıdır.

Sanırım birçokunuz gazetelerde kendilerine “Çılgın İhtiyarlar” adını veren TEMA

Onursal başkanı Hayrettin Karaca ve Sümerolog Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ’ı okumuşsunuzdur. Bu 80-90 yaşlarındaki değerli insanlar ne istiyor, ne yapmaya çalışıyorlar?

Bu çılgın ihtiyarlar ormanlarımızı, topraklarımızı korumaya çalışıyor, bizleri de uyarıyorlar. Orman vasfını kaybetmiş alanların satılıp üzerlerine siteler kurulmasına karşı çıkıyorlar. Topraklarımızın yabancılara satılmasına karşı çıkıyorlar. Bu konuda tepkilerini ortaya koyarak tepkisiz olan, uyuyan toplumu uyarıyorlar.

Tonton teyze Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ, duygularını şöyle dile getiriyor:

“Ben bu duruma çok üzülüyorum. Acı bir durum. Yabancılara sürekli arazi satılıyor. Avrupa’da bir yabancı ev alabiliyor ama arsasını alamıyor. Biz devletin malını har vurup harman savuruyoruz. Ormanları satıyoruz. Bütün topraklarımız elden gidiyor” diyor.

Orman; oksijen, su, hayat demektir. Hiç insan üzerinde oturduğu ağacın dalını keser mi? Düşeceğini, yaralanacağını bilir çünkü. Bugün yapılan da aslında bu...

Yanan ormanların yerine yeniden fidan diki- kilebilir. Belki zaman alır ama bizden sonraki nesilleri çöle mahkûm etmemiş oluruz. Buna hakkımız yok. Bizden öncekilerin bıraktığını korumalı ve daha da geliştirmeliyiz.

Bakın kedileri anlatan yazım nerelere geldi. Aslında hepsi bir bütün ve birbiriyle bağlantılı. Hepsinin temelinde sevgi var. Sevgi ve duyarlılık, kaybetmememiz gereken önemli özellikler. Bu özelliklere sahip her insan çevresini de olumlu bir şekilde etkiler. Sevgi ve saygı bir çığ gibi çoğalarak büyür, sonuçta toplum da iyiye, güzele, doğruya yönelir. Her şey çok daha güzel olur.

Yazıma son verirken vatan, insan ve hayvan sevgisinden uzaklaşmadan ve aslında gerçekten yüreğinde Allah sevgisi ve korkusu olan her bireyin bu özelliklere sahip olduğunu vurguluyor, hepinize sevgi ve huzur dolu günler diliyorum.

UNUTAMADIĞIM İZ

Hüsnü AYDOĞMUŞ

Her gün gezerdim ben gölün sahillerini
Dalgınca izlerdim güzel enginlerini
Bana gülümserdi durgunca mavi sular
Çevremde uçardı o bembeyaz martılar

Kumluklarda yatar kumlarla duş ederdim
Gurup eder güneş ağır ağır dönerdim
Toplardım renkli taşlar, doldururdum cebime
Yorgun argın gelir uzanırdım evime

Bazen sular inler dev gibi fışırdardı
Kıyıları söker kayaları yalardı
Dağ gibi dalgalar, köpüren ağzı vardı
Gün olur sükûtça sessiz sessiz yatardı

Uzanan enginleri ruhum gibi izlerdim
Dalgaların sesini tüm sahili dinlerdim
O renkli kayıklar dolardı gövdesine
El sallar bakardım martıların sesine

Gülerdim bazen de efkâr sarardı beni
Dağıttı rüzgâr dalgaların sesini
Bir an hazan olur bu güzelim tabiat
Kıyıda yığılır o çöpler hepsi kat kat

Elimde eski ağ salları, atar, kızardım
Çürük bir ağaçla kuma destan yazardım
O zaman sahilin esiri olurdu ki ben
Okurlardı benden sonraları da gelen

Solardı güneşin akşamlarının izi
Sanki matem sarar o güzelim denizi
Ufkumun üstünde hayal olurdu o gün
Tüm alev düşerdi yanardı kalbim o gün

Geçtim oralardan oldum silik bir hayal
Hatıra topladım sanki hayal ve meyal
Gizlendi kayboldu o güzelim mavi deniz
Gölgelendi bana unutamadığım iz

AYAKLARIM GELMİYOR

Ş. Necmi ÖZER

Av merakı, yurdumuzun hemen hemen her yöresinde az veya çok muhakkak vardır. Bizim Ağın ve çevresinde de aynı durum görülür. Kimisi keklik ve tavşan avından, kimisi balık avından, bazıları da hepsinden zevk duyarak bunu seve seve yaparlar.

Bizim köyde de genç ya da yaşlı olsun muhakkak birilerini sulak başlarında, evcikte keklik beklerken veya tüfek omuzda dağlarda gezerken görmek her zaman mümkündür. Tüfek dedimse sakın şimdi kullanılan modern av tüfekleri sanmayınız. Bunlar, ağızdan dolma çift veya tek namlulu tüfeklerdi. Ateş edebilmek için bir atım barut ağızdan namlunun içerisine boşaltılır, arkasından bir miktar bez parçası, harbi denilen demir veya ağaç çubukla vura vura sıkıştırılır, meme ağzına barut gelmesi sağlanırdı. Arkasından yeteri kadar saçma konulup harbiyle aynı ameliye tekrarlanır, horozu kaldırıp kapsülü koyunca tüfeğiniz atışa hazır hale getirilmiş olurdu. Her atıştan sonra aynı şeyi yapmak gerekirdi. Bu tüfekler bile o tarihlerde (60-65 sene önce) köyümüzde mahdut kişilerde bulunurdu.

Arapgir Çayı, bizim Küzne Köyü ile Yabanlı köyleri arasında sanki bir sınır çizer gibi nazlı nazlı akıp giderdi. (Şimdi burası Kezan Barajı'ndan dolayı Arapgir'e doğru uzanan bir göle dönüşmüştür.) Bu çay köyümüzün hayat damarlarından en önemlilerinden biriydi. Kenarındaki münbit araziye besleyen, kavak, söğüt ve daha birçok ağaçlara can veren, mahsulümüzün öğütüldüğü değirmenin taşıyı döndüren bu çayımızda her türlü tatlı su balığını bulmak mümkündü. Balığı çayda tutup hemen orada temizledikten sonra, söğütten kesilen şişlere geçirip bol ateş

közünün üstünde döndüre döndüre kızartılarak yenilmesinin tadına doyum olur mu? Evde ise yağda veya içine bulgur doldurulup yapılan balıklı pilava da herhalde yeme de yanında yat diyebileceğinizi sanmıyorum.

Balık avı deyince köyümüzde ilk gelen isimler (hepsi rahmetli oldular) Memici-gil'in Hamdi Dayı, Sıdıkgil'in Mehmet Dayı, Güççeağagil'in Faik ve Zeki Emmi akla gelirdi. Bunlardan Hamdi Dayı en güzel tor (Serpme) yapan maharetli bir ustaydı. Hepsisi tecrübeleriyle balığın nerde olduğunu az çok bilirlerdi. Tor atmada da üstlerine yoktu. Yeter ki balığı görsünler. O balık ellerinden kolay kolay kurtulamazdı. Hele üçü bir araya gelip çayın içinde yan yana dizilerek, torlarını hazırlayıp bir panter gibi sessiz avlarını beklerken, bizler de yukardan aşağıya doğru çayı taşılaya taşılaya balığı onların üzerine sürerdik. Balığı gördükleri an üçü birden torlarını atarlardı. Torların altında kalan balığı toplamak da bizlere düşerdi. Her balığı elimle tuttukça duyduğum zevki emin olun anlatamam. Balıklar ağın altında yakalanmamak için oraya buraya kaçışırken, bizlerin de yakalamak için suyun içine kapanmamız görülmeye değer şeylerdi. Bu uğraşta, balık ağın bir gözüne takılarak maalesef yenik düşer ve yakalanırdı.

Benim sizlere anlatacağım anım ise tavşan avıyla ilgili. Sanıyorum 15-18 yaşlarındaydık. Yani 55-60 sene önce; bir kış günüydü. Gece bir karış kar yağmış, sabaha karşı kesilmiş olacak ki kalktığımızda her taraf bembeyaz karla kaplıydı. Pırıl pırıl da bir güneş ortalığı aydınlatmaktaydı.

Bu havayı gören namlı avcılar durur mu? Aklimda kaldığına göre (Allah rahmet etsin)

Mehmet Dayı, Fayik Emmi, Zeki Emmi ve iki de Orta Yabanlı'dan gelen misafirler...

Ayaklarına kıl çorapları giyip çarıkları çekmişler, tüfekler omuzda, iki tazi da tas-malarından ipile bağlanmış vaziyette Por-nek'te (Köyün üstünde dut ağaçlarla kaplı köy meydanı) kendilerine katılacakları bekli-yorlar. Tabii bizim yaştakiler durur mu? He-men hazırlanıp onlara katıldık. 10-12 kişi ka-dar olmuştuk.

Kurtpaharından Yolarasına çıktık. Her ta-raf bembeyaz kar... Serçe dahi gezse izi bel-li oluyor. Bizim oraların karı sanıyorum bu-raların karından hem beyaz hem de güzel. Yolarasından Yazılara doğru yöneldik. Bir meşe kümesinin yanına yaklaşırken önü-müzden pot diye bir tavşan hoplamaz mı? Herkeste bir telaş ve sevinç!.. Tazılar hemen koyuverildi. Dümdüz olan Yazıda heyecanlı bir yarış başlamıştı ki, ikinci bir tavşan iki yüz metre kadar ilerimizden çıkmaz mı? İlk kalkan Ekirek'in Sulak başına doğru kaçar-ken, öteki tamamen onun zıt tarafına doğru koşmaya başladı. Tazıların öbürünün peşin-den gitmesi, diğerinin de atış menziline uzak bulunması bizleri üzerken, bu esnada havada bir kartal peydah oldu. Kaçan tavşa-nın istikametine doğru alçalarak uçmaya başladı. Kartalın tavşanın peşinden gittiğini gören rahmetlik Mehmet Dayı, "Çocuklar hiç merak etmeyin. Eğer kartal tavşanı yaka-lamazsa elimizde bilin. Onun korkusundan gizlendiği yerden asla çıkmaz. Biz diğer tav-şanın peşine gidelim" dedi.

Uzatmayalım, Yazı'nın dümdüz arazisin-de meşeler arasında tavşanla tazıların aman-sız yarışını bir müddet seyrettik. Neticede tavşan yenik düştü. Tazılara yakalandı. Gi-dip onu aldıktan sonra öbür tavşanın izini takip ederek hızlı hızlı yürümeye başladık. Bir müddet sonra kartalın büyük bir meşe kümesinin hemen yanına konarak bekledi-

ğini gördük. Çok büyük bir kartaldı. Bizi görünce istemeyerek de olsa ağır ağır kalkıp uzaklaştı. Kanatları açık olarak öyle hızlı ye-re konduğu anlaşılıyordu ki karda kocaman bir iz bırakmıştı. Kartal gidince tavşanın da saklandığı meşe kümesinin içinden kaçaca-ğını tahmin etmiştik. Maalesef beklediğimiz olmadı. Mehmet Dayının, "Çocuklar kova-lasanız dahi, tavşanı korkusundan meşe kü-mesinden çıkaramazsınız. Tazıları salmayın. Bir iki kişi kümeye girip tavşanı yakalayın" dedi. İki kişiyle birlikte meşenin içerisine daldık. Tavşanı aramaya başladık. Biçare hayvan bizi gördüğü halde kartaldan o ka-dar korkmuş ki, gizlendiği yerden mahzun mahzun bize bakıyordu. Elimizi uzatıp tut-tuk. Kucağımıza alırken acı acı bağırmasını asla unutmam. O anda bütün benliğimi bir acıma duygusu kapladı. Tavşanın çaresizlik-ten yalvaran bakışlarla inlemesi içimden sanki bir şeyi koparıp götürmüştü. Orada yalnız olsaydım sanıyorum tavşanı özgürlü-ğüne kavuştururdum. Böyle olmadığı gibi avcılığın acımasız kuralları burada da geçer-liydi. Tir tir titreyen hayvanı tazıları dene-mek için salıp onlara tutturdular. O gün beş tane tavşan avlayarak köye döndük.

Ama bunun acısı şimdi anlatacağımdan öğreneceksiniz ki kat kat fazlasıyla benden çıktı.

Aradan bir ay ya geçti ya geçmedi. Sa-bah kahvaltımı çorbayla yaparken Sıdık-gil'in Osman (rahmetli oldu), Mustafa ve Ferit kardeşler silah ellerinde içeriye girdi-ler. Tam tek mil hazırlanmışlardı. Tazıları da yanlarındaydı. "Haydi Necmi, yemeği bırak, kalk tavşan avına gidiyoruz. Ağabeyim Os-man dün akşam Ağın'dan eve dönerken Ekirek'in ve Sulağın başında tavşan izlerine rastlamış. Oralarda bulunacağını tahmin ediyoruz. Biz gerekenleri aldık" diyerek karnımı doyurmama bile fırsat vermediler.

Beraberce kalktık. En seri vaziyette, kıl çorabı ve çarığı ayağıma geçirip babamın dolma çiftesini de omzuma alıp, yola revan olduk.

Kar bazı yerlerde diz kapaklarıma kadar geliyordu. Sulak başında tavşanın gece yiyecek aramak için oralarda dolaştığını izlerinden anladık. İzini sürmeye başladık. Şura senin bura benim derken Ekirek'in neredeyse bütün bağlarını bize dolaştırdıktan sonra Andiri'ye yöneldi. Köyün alt kısmından tekrar geri dönerek Ekirek yakınlarından karşı tepelere geçtiğini gördük. Vazgeçelim dedimse de, buralardadır diyerek teklifimi kabul etmediler. Mecburen izin peşinde dağları, tepeleri dolaşmaya başladık. Öğlen çoktan geçmişti. Açlık hepimizde kendini hissettirmeye başlamıştı. Biz gereken yiyeceği aldık diyen arkadaşlar, maalesef çabuk döneriz diye tazının yiyeceği kadar ekmek almışlar. Birazını taziye verdik, geri kalanı da aramızda taksim ederek, yedik. Ama derler ya, kulağıma dahi gitmedi. Düştük yine iz peşine. Ha babam ha, git Allah git... Canına yandığının tavşanı sanki arkadaşlarının intikamını bizlerden alıyormuş gibi Hozakpur yazılarını bizlere dolaştırdı. Açlık bir yandan, yorgunluk bir yandan iflahım kesilmişti. En yiğidimiz Ferit olduğundan öne o düşüyor, karda açtığı ayak izinden onu takip ediyorduk. Bazen savruntuyla dolmuş çukur yerlerden geçtiğimizde göbeğimize kadar kara saplanıyorduk. Tavşan bizi dolaştırdıkça dolaştırdı. Biz de inada bindik. Bu vaziyette ikindiye Hozakpur topraklarında geçirdik. Artık hiçbirimizde mecal kalmamıştı. Ferit yorulduğundan öne bazen Osman bazen de Mustafa geçiyordu. Uzatmayalım tavşan bizi tekrar geldiği yer olan Ekirek tarafına yöneltti. Güneşin dağların arkasından kaybolmasına az bir zaman kala kendimizi Ekirek'e zor atabildik. Tavşanın

izi de ilk bulduğumuz yere gelmiş ve diğer izlere karışmıştı.

Bu kadar dolaşmalarda hep ben arkada onların karda açtığı izlere basarak yürüyordum. Böyle olmasına rağmen takatim kesilmişti. Onlar böyle şeylere alışık olduğundan benim kadar bitkinlik hissetmiyorlardı. Arkaya dönüp, "Haydi Necmi, gayret et" deyip bana seslendiklerinde; halen unuttuğum şu sözleri onlara bağırarak, "BEN GELMEK İSTİYORUM AMA AYAKLARIM GELMİYOR. NE YAPAYIM YANİ" diyordum. Yorgunluğum nerede ise beni karların üzerine düşürecek hale getirmişti. Ayaklarım da sanki yirmi kilo ağırlık asılı kurşun gibi olmuştu. Açlık bir taraftan, hamlık ve yorgunluk bir taraftan beni tüketmişti. On metrelik yol bana bitmeyecek gibi geliyordu. Bu kadar zahmete karşı tavşanı da bulamamıştık. Benim bu sözlerimin komikliği mi, yoksa perişan bir halde söylenişi mi nedir bilemiyorum, arkadaşlarımdan o kadar tuhaflarına gitmişti ki her şeyi unutup, katıla katıla gülmeye başlamışlardı.

Aradan çok seneler geçmesine rağmen tesadüflerle bir araya geldiğimizde, ne zaman av bahsi geçse bu söz ortaya atılır, gülerек geçmiş anardık. Halen İzmir'de ikamet eden Ferit ve Mustafa, bilmiyorum bu yazıyı okurlar mı? Eminim okusalar o günü gene yaşayacaklardır ve kulaklarını çınlatacaklardır.

Ekirek'ten tanıdık birinden ekmek ve katık alarak bin defa tavşana lanetler okuyup ve canı cehenneme diyerek köyün yolunu tuttuk. Küzne'ye girdiğimizde karanlık iyice basmıştı. Baba ve analarımızı yolumuzu heyecan ve üzüntü içinde bekler bulduk.

Bu bizlere iyi bir ders oldu. Asla tam hazzırlık yapmadan ava çıkmaya tövbe ettik. Uzun yazımla sizleri sıktımsa affola.

Kalın sağlıcakla. Avlarınız bol ve zevkli olsun.

FİKİR ADAMLARININ EVLİLİK HAYATI

Osman BAYKUT

Kitaplarımın arasına vaktiyle karışmış olanlarını bazen büyük bir özlemle tekrar okumak ihtiyacını duyarım. Geçenlerde yine bunlardan birine tesadüf ettim. Konu, modası geçmişlerden değil. Başlık: “Büyük Fikir Adamları ve Onların Evlilik Hayatı” adını taşımakta...

Eseri tetkik ettiğimde gördüm ki; bizim tanıdığımız büyük fikir adamlarının çoğu evlilik hayatlarında mesut olmamışlardır.

Bu mesut olmayışın nedenleri de şunlardır:

1- Tesadüflerin bir sonucu olarak evlenmişlerdir.

2- Bunlar daima ideallerinin esiri oldukları için, tabiatıyla en sevdikleri şey; eşlerinden ziyade okumak, yazmak ve düşündürmektir. Zamanlarının pek çoğunu bu gibi faaliyetlerle değerlendirmektedirler. Şopenhaver’in “birer büyük çocuk” gibi kabul ettiği kadınlarla ilgilenmek sorunu, fikir adamları için ikinci ve hatta üçüncü planda yer almaktadır. Eşin bu davranışları, karşı tarafın ihmal edilmesini gerektirdiğinden hemen geçimsizlikler başlamakta ve saadet kapıları da o zaman ardına kadar kapanmak temayülünü göstermektedir.

Çok garip bir tesadüfün eseri olarak, fikir adamlarının pek çoğu kendilerinden çok az tahsilli kimselerle evlenmişlerdir. Bunu bir tesadüf mü, yoksa bilerek yapılan bir iş mi saymalıdır?.. Bu husus biraz düşündürücüdür.

3- Fikir adamlarından, eşlerini Mecnun misali sevenler de vardır. Onlar, bu şekilde içten bir sevgiyle eşlerini sevmiş olmalarına rağmen yine de evliliklerinde tam bir saadete erememişlerdir. Fikir adamı sevgi ve aşkı bütün şümulüyle incelik ve derinliği ile duymuş bir insandır; eşinden de aynı şekilde karşılık

bekler, bunu bulamayınca da bilinen akıbet kendini gösterir.

Sayılan nedenlere dayalı olarak birkaç büyük fikir adamının hayatında görülen anlaşmazlıklar ve bunun sonucu olarak saadet kapılarını kapayan olaylardan söz edeceğim.

Moliere

Bir kumpanyanın başında 12 yıl şehir şehir dolaşmış, en güzel komedilerini bu seyahatleri sırasında yazmıştır. O’nun hayatına uzun yıllar acı çektiren hayat arkadaşını da, gezileri sırasındaki tiyatro kızlarından seçmiştir. O zaman Moliere 40 yaşında, seçtiği eşi de 19 yaşlarındaydı. Moliere eşini çok seviyordu. Buna karşılık eşi, sadakatsiz, hırçın ve kalpsizdi. Moliere, onun bu haline 11 sene tahammül etti.

Onun içindir ki Moliere’in bu süre içinde yazmış olduğu eserlerinde, şen ve güldüren bir kalp altında belirsiz ve gizli kalmış bir hüznü saklıdır. Ondandır ki ayrılmak istemiş, fakat yine çok kuvvetli gönül bağları Moliere’e bu imkânı vermemiş ve bu yüzden de bütün ömrü bir trajedi halinde tükenip gitmiştir.

Örneğin; Misanthrope adındaki eserinde gizli kalmış hıçkırıklar, Amfitrion adındakinde ise evlilik hayatının durumu ile alay edici espriler gizlidir. Şu bir realitedir ki; Moliere’in bütün komedileri onun hayat defterinden kopmuştur.

Dostoyevski

Politik sebeplerle Sibiry’a sürüldüğünde, orada çok cazip ve oynak bir kıza evlenmiştir. Oradan Petersburg’a gelişi ise II. Aleksandr’a yazmış olduğu bir mektupla mümkün olmuştur. Bu af olayından sonra karısı Dostoyevski’ye, “Seni hiçbir zaman sevmem; benim başka bir sevgilim var ve onu

hâlâ seviyorum. Yine ona gideceğim...” diye rek itirafta bulunmuştur.

Eşi, onu ve evini terk edip ayrıldıktan sonra bu olay Dostoyevski’nin bütün hayatı boyunca ızdırıp çekmesine sebep olmuştur. O yaşadığı her aşk hayatında dahi ihanetle karşılaşmıştır. Onun, Polin adındaki ikinci sevgilisi de bir Fransız dostu ile Paris’e kaçmıştır. Tekrar nişanlandığı bir kızla da, politik sebeplerden dolayı ayrılan Dostoyevski, bu nedenlerle kendini sefahata terk etmiştir.

Mozart

Bu büyük musikişinas 36 yaşında ölmüştür. Çok erken gelen bu ölümün nedenlerinin başında, onun karısının, müsrif, savruk ve zorbalıkları gelmektedir. Eşinin çok müsrif oluşu, pek tabii olarak Mozart’ın daha çok çalışmasını ve bu yüzden yıpranmasını gerektirdi. Mozart’ın gece gündüz, yıpranırcasına çalışması onun hastalıklara yakalanmasına neden olmuştur.

Öldüğü zaman cebinden tek kuruş bile çıkmayan Mozart borçlu öldü. Kimse yardıma da gelmedi; ne yazık ki cenazesi de belediye tarafından bir çukura atıldı.

Filozof Sadi

Haçlı Seferlerinde Trablus-Şam istihkâmlarında amelelik yaparken Frenklere esir düşmüş olan Sadi, bilahare Halepli bir tüccarın takdirini kazanarak onun ödediği bedel karşılığında esaretten kurtulmuştur. Bu defa Halepli tüccara köle oldu. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra tüccar, Sadi’nin değerini daha çok takdir ederek ve onda birçok meziyetler sezinleyerek O’na kızını verdi. Bu izdivaç kısa ömürlü kaldı. Zira karısı, daima Sadi’nin vaktiyle babasının kölesi olduğundan söz etti ve tahammül edilmez bir eş halini aldı. Zira o, bu büyük filozofun meziyetlerini takdir edecek yaradılıştta değildi.

Sadi, bu acı hayattan kurtulmak için düşmana esir olmak ve dolayısıyla da bu kadından kurtulmak için seyahate çıktı.

A. Puşkin

26 yaşında evlenmiş ve evlilik hayatı 7 sene kadar sürmüştür. Evlendiği kız 16 yaşında, hoyrat ve bir çocuk denecek kadar da toydu. A. Puşkin eşinin bu hoppalıklarını uzun bir süre hoş gördü. Aradan daha uzun bir süre geçince kadın çok daha şımarıklaştı. Bir gün Puşkin, çok sevdiği bu güzel karısına kur yapan biri olduğunu sezinlemişti. Bu adam Rus ordusunda hizmet gören bir ecnebi subayı idi. Puşkin bir gün bu subayı düelloya davet etti. Düello sırasında Puşkin yaralandı; aldığı bu büyük yaranın etkisiyle düellodan 13 gün sonra öldü.

Bu düello esnasında meydana gelen sonucun nedenlerini başka şeylerde arayanlar da olmuştur. Güya, bu kur yapma işinde yabancı subay, Puşkin’i ortadan kaldırmak için saray tarafından görevlendirilmiştir. Kadının, yabancı subaya tutkun olduğunu söyleyenler de vardır. Söylentiler ne olursa olsun Puşkin’in hayatına kıyan karısı olmuştur. O kadın, hayatı boyunca Puşkin’in aşkına karşılık vermemiştir.

Goethe

Bu büyük Alman mütefekkeri kendisinden 7 yaş büyük olan bir evli kadına âşık olmuştur. Waymor’da saray müdürlerinden birinin karısı olan sevgilisiyle Goethe, birçok aşk maceraları yaşadıktan sonra bu kadın kocasından memnun olmadığını itiraf ederek Goethe’nin ayaklarına kapandı ve ondan ömrü boyunca arkadaşlık etmesini diledi. Buna rağmen Goethe mutlaka onunla evlenmek istiyordu. Kadın ise, hislerini faziletine mağlup edemeyerek yalnız arkadaşlık etmede ısrar etti.

Büyük dâhi, bundan sonra aşağı tabakadan, fakir ve cahil bir kızla tanıştı, onu evine aldı; çocuğu olduktan sonra da onunla evlendi. Goethe; aradığı ve arzuladığı şeyleri bu evlilikte bulamadı. Çünkü evlendiği kadın, güzel olmasına rağmen duygusuzdu. Bu büyük dâhi’yi mesut edecek yaradılıştta değildi.

SILAYA ÖZLEM

A. Vahap MALATACIK

Yıllardır ayrımı memleketimden
Eşi, dostu, gardaşları ösgeğim
Anılar var köyleriyle kentinden,
Mezire'yi, Harput'umu ösgeđim.

Düşündükçe hasret kaplar yüzümü,
Öküzgözü, tahananbi üzümü,
Orcik, bastık; unuttuk biz sözünü,
Çekirdekli tud ununu ösgeđim.

Hasavanlara silkelenen tudu,
Millaköy kavunu, paşarmudu,
Kirazı, fişneyi, hele mor tudu,
Aluçayı, caneriği ösgeğim.

Ovasını, yaylasını, dağını,
Nağmelerle inleyen her bağını,
Yoğurdunu, ayranını, yağını,
Fetir ekmek, kaymağını ösgeğim.

İçli köfte, iri köfte ve ayran,
Gömme, kellecoş ve sırın'ı her an,
Hatırlarım, göynüm çeker be gurban,
Tulum peynir, sacekmeği ösgeđim.

Harput'um bir kahramanlar diyarı,
Öz be öz katıksız Türktür her yanı,
İnsanları merttir, dostluk miyarı,
Gakgoş diyen, o dilleri ösgeđim.

Oldu mu bir düğün dernek alayı,
Oynanır kol kola oyun, halayı,
Üç ayak, Avreşi, Çaydaçırayı,
Tamzarayı, Deliloyu ösgeđim.

Mayaları gönülleri mest eyler,
Kürdi ayağı ile dağ, taş inler,
Divan, Tecnis, Nevruz ruhları besler,
Hoyrat, Versağ, Elezber'i ösgeđim.

Hazarbaba tepesinde yazın kar,
Malatacık ovasında harman var,
Ne hoş olur bizim orda ilkbahar,
Gıdık, kuzu seslerini ösgeğim.

Yeter Vahap uzatma bunca lafı,
Bu sözler orayı bilene kâfi,
Kudrettir Harput'un buzluğu safı,
Hasret kaldım o yerleri ösgeđim.

On beşine gireni ya ere, ya yere vermeli değil mi? Çünkü, ‘kızın gönlüne kalırsa ya davulcuya, ya zurnacıya varır’ derler.

On beş, on altı, on yedisinde birçok isteyen olduğu halde ‘dengi değil, başlığı az, cehiz veremez’ diye isteyenlerden hiçbirine verilmeyen güzel Gülgüle, evde kalmaktan korkar.

Evlerinde hizmetkârlık eden bir gencin anlattıklarını dinleyerek hayalinde bir âlem yaratır. Nihayet kız akli ile hizmetkârının vaatlerine kanarak elmasını, incisini alıp bir gece onunla kaçır.

Fakat yolun yarısında, Gülgüle’yi kaçıran Kürt oğlu, ‘Konaklara alışmış kuş tüyü yataklarda büyümüş bu Bey kızını ben ahır sekisinde mi besleyeceğim?’ diye düşünür. Onu köyüne götürmekten vazgeçer, fakat kızın altununu, incisini, elmasını hülâsa nesi varsa bütün ziynet eşyalarını alarak, kızcağızı da yarı yolda bırakır gider.

Yarı yoldan dönen yüzü kara Gülgüle, evine alınır da kahrolsun diye saçları, kaşları, kirpikleri tıraş edilip, yolunarak kel edilir ve evin mahzenine hapsolünür.

Hısım akrabanın ricası üzerine mahzenden çıkarılırsa da, “Senin layıkın hizmetkârdır” diye, güzel Gülgüle diğer bir hizmetkâra verilir. Herkes Gülgüle’nin bu haline acır ve onu kandıran Kürt oğluna da lanet eder.

Halkın dilinde dedikodu mevzuu olan bu hadise türkücülerin kalbinde manalı bir türkünün yakılmasına sebep olur.

Deyiş

*Leylaklar çiçek açtı
Gülgüle’ m gece kaçtı
Kaçtığına acımam
Kürdün içine düştü*

*Karpuz kestim sulandı
Yedim midem bulandı
Kırılalı kollarım
Kürd oğluna dolandı*

*Elmas iğnem kayıptır
Kürd’e verdim ayıptır
Meymenetsiz Kürd oğlu
Sana (Gurbet) layıktır*

*Ah ne imiş ne imiş
Kaderim böyle imiş
İşaretten anlamaz
Kürd içinde büyümüş*

Not: Harput ve civarında göçebe üç kısım halk vardır. Bunlardan biri Çingen, diğeri Gurbet, üçüncüsü de Âşıklar’dır.

Âşıklar; saz çalar, türkü söyler düğünlere iştirak eder gezerler, zevk ehli insanlardır.

Fakat Çingen ve Gurbet denilen sınıf makbul sayılmaz, Kıptiler evsafında tanınır.

Türküdeki (Sana gurbet layıktır) mısrasında kullanılan (Gurbet) den bu mana kastedilmiştir.

Bir gün, pencereden yağan karı seyrediyordum. Kar taneleri uçuşa döne, ağırdan yavaştan iniyor, bir yerlere konuyorlardı. Çamaşır ipinin, duvarların üzeri, su kabı ve bahçenin her yanı karla kaplıydı. Bir büyük kar tanesi pencereye doğru alçalıyordu. Elimi hava deliğinden uzatıp kar tanesinin altına tuttum. Yavaşça ilişti avucumun içine. Nasıl da temiz ve beyazdı. Ne kadar güzel ve düzgün biçimleri vardı. Öyle dalmış bakarken, “Şu kar tanesi dile gelip bana başından geçenleri anlatabilse” dedim.

Kar tanesi, düşten gerçekten, ama kulağımın duyduğu sestən söyledi bana. “Dinle öyleyse, anlatayım başından geçenleri” dedi.

“Birkaç ay öncesine kadar bir damla suydum. Hazar Denizindeydim. Benim gibi, sayılamayacak kadar çok damlalarla birlikte akıp dolaşıp, günümü gün ediyordum. Bir yaz günü, denizin yüzeyinde, dalgalardan dalgalara sıçrayarak eğleniyordum. Yakıcı bir güneş vardı. Sıcak içime işledikçe ben, ben olmaktan çıkıyordum; sonra bir anda buharlaşıverdim. Baktım, benim gibi, binlerce damlacık da buhar olmuş yanımda yöremde dalgalanıyor. Bu yeni halimizde öyle bir hafiftik ki durduk yerde yükseliyorduk. Az bir esinti bizi önüne katıp sürüklüyordu. Öyle yükseklerle çıktık ki artık insanları göremedik. Her yönden buhar kitleleri gelip bize katılıyordu. Bazen de biz gidip buhar kitlelerine katılıyor ve birbirimize kaynaşp sıklaşıyor, başka kitlelerin katılmasıyla daha da sıklaşıyorduk. Çoğalarak, büyüyerek yol alıyor, yükseliyorduk. Kaynaşp sıklaşıyorduk. Bazen güneşin önünü kesip ışığına engel oluyor, bazen ay ve yıldızların önünü kapatıp geceleri daha da karartıyorduk.

Bu durumda, kimi buhar zerreleri, “Yahu biz bulut olmuşuz.” diyordu. Bazen de, rüzgâr içimize girip bizi tuhaf biçimler halinde parçalıyordu. O zaman, deniz yaşantımızdaki gözlemlerim aklıma geliyordu: Bulutlara bakar bakar, onları; deve, adama, eşeğe benzetirdim.

Gökyüzünde böyle başıboş kaç ay dolaştığımızı bilemiyordum. Çok yükseklerle çıkmıştık. Hava soğumuştı. Öyle sıkışmış, öyle birbirimize girmiştik ki artık kımıldayamıyorduk. Bir bütün olarak hareket ediyorduk. Artık ne nereye gittiğimizi biliyor ne önümü ardımı görüyordum. Güneş de görünmez oldu, ama biz kendimiz kaplamıştık güneşin önünü. Çok genişlemiştik. Birkaç yüz kilometreyi bulurdu genişliğimiz, uzunluğumuz. Yağmur olup yeryüzüne dönmek istiyorduk.

Yeryüzüne dönmek umuduyla yüreğim yerinde durmuyordu. Günler geçti. Yarı su yarı buhar haline geldik. Yağmur oluyorduk. Ansızın hava o kadar soğudu ki, ben titredim herkes titredi. Etrafıma bakındım. Birine “Ne oldu?” diye sordum.

“Düşünsene, yeryüzündeysen kışları nasıl olurdu?” dedi. “Elbet başka yerlerde hava sıcak olabilir. Ama burası, brrr... Bu ansızın bastıran soğuk, bizim yağmur olmamızı engelleyecek. Bak! Ben kar oluyorum. Sen kendinde...”

Yoldaşım sözüne devam edemedi. Kar olup kaydı yeryüzüne doğru. Onu, ben ve benim gibi binlerce zerre izledi, kar olup birbirimizin ardından yağmaya koyulduk.

Denizdeyken ağırdım. Bu halimdeyse çok hafif. Saman gibi savruluyordum. Soğuğu da duymuyordum hem. Soğuk benden bir parçaydı. Süzülüp iniyordum aşağıya.

Yeri ayrıntılarıyla görebilecek kadar yaklaşıncı Tebriz’e indiğimi anladım. Hazar Denizinden çok uzaklaşmışım meğer.

Tam altımda eli sopalı bir çocuk vardı, köpeğini dövüyordu. Acı acı havlıyordu köpek. Bu çocuktan ürktüm, dosdoğru başına inerken, rüzgârdan beni başka yere itmesini diledim. Rüzgâr dileğimi kırmadı. Beni buralara üfürdü. Senin elini görünce, uzanmış bir dost eli yakınlığı, ve...

Kar tanesinin sesi kesiliverdi. Avcumda bir su damlacığı haline gelmişti.

DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ

Mehmet SELÇUK

Her yıl, 5 Haziran günü kutlanmakta olan Dünya Çevre Günü dolayısı ile benim için değeri tartışılmaz değer taşıyan “Ağın Düşün ve Sanat Dergisi”nde günün önemini belirten düşüncelerimi sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyorum.

Bundan tam yirmi üç yıl önce idi. Bir sabah uyandığımızda Ukrayna’nın Slavocitch kenti yakınlarında bulunan Çernobil Nükleer Reaktörünün birinde yangın çıktığı ajanslara geçilmişti. Ne yazık ki çıkan bu yangın, uzun süre o yörenin halkından gizlenmiş ve ne kadar insanın öldüğü hususunda da dünya kamuoyu aylar sonra tamamen tesadüfler sonucu bilgi sahibi olabilmişti. Ayrıca, yangından sonra çıkan radyasyon bulutları Doğu Karadeniz Bölgemizin yanı sıra Orta Avrupa’nın içlerine kadar da ulaşmıştı.

Kısacası o yıllardaki radyasyonun etkisi nedeniyle, özellikle Karadeniz Bölgemizde artan kanser vakaları artık iyice su yüzüne çıkmıştır. Ne yazık ki, o dönemlerde Çernobil’den etkilenen çay bitkisi ülkemizde işlenerek kullanıma sunulmuş ve o dönemin Devlet Başkanı Turgut Özal ile Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, sanki hiçbir şey olmamış gibi halkın karşısında çay içerek adeta halkla alay etmişlerdi.

Aradan çok uzun bir süre geçtikten ve Atom Enerjisi Kurumu’nca gerekli analizler yapıldıktan neden sonra radyasyonlu bu çayların imha edildiği belleklerde durmaktadır. Bugün Karadeniz Bölgesinde patlama noktasına ulaşan kanser vakaları her şeyin su yüzüne çıktığının bir kanıtı olsa gerek.

Hastanelerde yatan, kanser tedavisi gören tüm yurttaşlarımıza buradan acil şifalar diliyorum.

Bunları neden anlatmaya gerek görüyorum. Bu konular hemen hemen her gün çeşitli basın-yayın organlarında yazılıp çiziliyor, tartışılıyor, acil önlemlerin alınması isteniyor, ancak ne duyarlı bir kamuoyu ne de bir çevre bilinci gelişiyor. Kansorejen maddeleri içeren, içleri zehir dolu variller yine gizlice gömülmeye devam ediliyor; birileri yetkili makamlara konuyu ihbar ettiği zaman da olaya el konulduğu ve soruşturmanın ciddi bir şekilde sürdürüldüğü kamuoyuna açıklanıyor. Ancak, konular Cumhuriyet Savcılıklarına intikal edince yetkisizlik kararı verilerek idari makamlara intikal ettiriliyor. Bu cürmü işleyenlere komik para cezaları verilmek suretiyle olaylar eskisi gibi yine devam ediyor.

Son çıkan ve yürürlükte olan Çevre Yasası’ndaki düzenlemeye göre; belediyelerin, organize sanayi bölgelerinin, diğer sanayi kuruluşları ile yerleşim birimlerinin, atık su arıtma ve evsel nitelikli katı atık tesisleri kurulmasına ilişkin planlarını, yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Çevre ve Orman Bakanlığına bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Bugüne kadar bunun denetiminin yapıp yapılmadığı da bilinmemektedir.

Yapılan düzenlemeye göre, Yeni Türk Ceza Yasası’nın 12 Ekim 2006’da yürürlüğe girmiş olan “Çevreye Karşı Suç” işleyenlere hapis cezası öngören 181. ve 182. maddelerine uyulup uyulmadığı hususunu da araştırmaya değer buluyorum. Yasaların yapılması ayrı bir iş, uygulanması ise tamamen ayrı bir iştir. Yasa uygulayıcılarının hukukun üstünlüğüne inanmaları, vicdanlarını ön planda tutmaları gerekir. Maalesef ülkemizde kanunları kendi bildiğimiz doğrultuda uygulamışızdır. Çok acı deneyimler yaşanmasına rağmen, hiçbir zaman bu acılardan ders çıkarmamışızdır.

Şimdi ülkemizde nükleer enerji santralleri kurulması için yoğun bir faaliyetin sürdüğü, hatta ilk santralin de Karadeniz Bölgesinin incisi Sinop ilinde kurulacağı inatla yetkililer tarafından ifade edilmektedir. Ancak Sinop halkının %95’inin Sinop’a atom enerjisi reaktörünün kurulmasına karşı olduğu kentte yapılan kamuoyu araştırmasından anlaşılmıştır. Uzun süre çeşitli Cumhuriyet Hükümetleri tarafından gündeme getirilen ve kurulmasından vazgeçilen nükleer santrallerin kurulmasının bugün neden ön plana çıktığını gerçekten anlayabilmiş değilim! Daha ucuz, daha temiz enerji üretecek yenilenebilir santraller, rüzgâr enerjisi gibi enerji santralleri yapmak dururken, hangi teknoloji ile yapılacağı belli olmayan işlerle neden uğraşırız? Ben şahsen düşündükçe işin içinden çıkamıyorum!

Burada izlenmesi gereken konu her zaman çevreye duyarlı olmak, yaşadığımız yerküreden başka bir yerin olmadığını, çevreyi korumak için ne kadar kural var ise hepsini harfiyen uygulamak zorundayız.

Sonuç olarak yazılanlar-çizilenler yaşadığımız dünyayı yaşanacak hale getirmiyor. Çevre ile ilgili uygulanan popülist politikalarından vazgeçilmelidir. Bütün dünya ülkeleri aldıkları kararları harfiyen uygulamalıdır.

Yaşanacak bir dünya için çalışmak, bütün herkesin birinci görevi olmalıdır.

ÇAĞDAŞ EĞİTİM

Nazım ERCAN

İnsanoğlu, var olduğu günden beri yaşamını daha sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için sürekli arayış içerisinde olmuş ve sınama-deneme yöntemiyle birçok şeyi de belki farkında olmayarak keşfetmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak, zaman içerisinde eğitimin önemi ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla eğitim, bir anlamda zorunluluktan, bir ihtiyaçtan doğmuştur.

Günümüzde ise eğitim, daha doğrusu çağdaş eğitim, gelişmiş ülkelerin gündeminin ilk sıralarını işgal etmektedir. Çünkü toplumsal kültürü gelecek kuşaklara aktarmak ve bunu yaparken kapıları açacak olan anahtar da eğitimdir. Eğitim denince en başta bunu anlıyoruz.

İşte bu nedenden dolayıdır ki, insanoğlu bu soylu uğraşı devam ettirmiş ve sürekli olarak da devam ettirecektir. Çok boyutlu eğitim üstünde düşünülüp, tartışılacak ve sorunların çözümünde sağlıklı eğitim ve sağlıklı nesil yetiştirme, öyle sanıyorum ki insanlık adına hep sürdürülecektir.

Cumhuriyetimizi kuranlar, eğitim derken “Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür,” kuşakların yetiştirilmesi ilkesini benimsemişlerdir. Bunu gerçekleştirmek için de laiklik ilkesini ön planda tutmuşlardır. Laik eğitim sistemi ile ülkemizde böyle kuşaklar yetiştirilmiştir. Bugün ülkemizde çağdaşlığın kavgasını verenler de böyle bir eğitimden geçmiş kişilerdir.

Bugün ülkemizin birtakım sıkıntıları, problemleri varsa, bu durum çarpık bir eğitim-öğretim sisteminden ve rayına oturtulamamış bir sistemden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan, günümüz dünyasında Türkiye'nin

ihtiyacı olan evrensel değerler üzerinde yükselen laik eğitimidir.

Ülkemizin ekonomik, sosyal, kültürel birliğinin sağlanmasında temel ilke eğitim olmalıdır. Böylece Cumhuriyet değerlerinin ve onun tarih bilincinin, halk için özellikle gençlik için taşıdığı önem hiç unutulmamalıdır.

Sağlıklı, bilinçli ve medeni bir toplum yetiştirilebilmesi için, çocuklarımızı geleceğe hazırlayacak olan eğitim kurumlarımıza büyük görevler düşmektedir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de öncelikle eğitimcilerimizin sosyal ve ekonomik sorunlarının ivedilikle çözülmesi gerekmektedir.

Her bireyin mutlaka bir yeteneği vardır, bu yetenekler ancak yetenekli eğitimciler tarafından geliştirilerek bireylere kazandırılabilir.

Çağımız gençliğinin eğitim doğal bir hakkıdır. Çocuklarının bu hakkını onlara sağlamayan anne-babaların, çocukları üzerinde hiçbir hak iddia etmemeleri gerekir. Çünkü bu onların temel görevlerinin en başında gelmektedir.

Bir ülke çağın gerisinde kalmışsa, bu geri kalmışlığın en önemli nedenlerinin başında şüphesiz ki eğitimsizlik gelmektedir. Hızla gelişen ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler eğitime büyük önem vermişler veya vermeye başlamışlardır.

İşte bu nedenledir ki Ulu Önder Atatürk, “Bir ülkenin kalkınması, o ülke gençliğinin eğitimine bağlıdır.” demiştir. Bütün çalışmalarımız Atatürk ilkeleri ışığında devam ederse, şüphesiz çağdaş medeniyetler düzeyinin daha da üstüne çıkarız.

YAZARLARIMIZI TANIYALIM

Osman BAYKUT

1921 yılında Ağın'da doğdu. Ağın İlkokulu, Zile Ortaokulu ve Erzurum Öğretmen Okulu'nu bitirdi.

İlk olarak Hakkâri'ye atandı. Daha sonra Bitlis, Muş, Mardin ve Adapazarı'nda müfettiş, Diyarbakır, Urfa ve Bursa'da Milli Eğitim Müdür Yrd olarak görev yaptı. 45 yıllık hizmetin ardından 1985'de emekli oldu.

Ağın-Hacıyusuf Mahallesi'nden Çuhadargil'in Zeliha-Ali Baykut'un oğlu olan O. Baykut, 1998'de yaşamını yitirmiş olup, rahmetli olan ilk eşinden 2 kız bulunmaktadır. İkinci eşi Leyla Baykut Ankara'da oturmakta ve dergimiz aboneliğini sürdürmektedir.

Ahmet ONAN

1947 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Devlet Mimarlık-Mühendislik Yüksek Okulu 3. sınıfından ayrıldı.

1969'da TCDD Genel Müdürlüğü'nde göreve başladı. Yol Dairesi Başkanlığında görev yaptı. Bunu takiben 2000 yılında Basın-Yayın Halkla İlişkiler Müşavirliği'ne geçerek şube müdürü unvanıyla çalıştıktan sonra emekliye ayrıldı.

Halen Ankara'da oturmakta olan Ahmet Onan, resim ve desen çalışmalarını hobi olarak yürütmekte olup, evli ve 1 kız çocuğu babasıdır.

FIKRALAR

Mehmet ORHAN

Eşek Yolu Öğrendi

Küçük köylerin çoğunda, köy içinden imam bulunamazdı ve dışarıdan bulup getirirlerdi. Şimdi Ağın'ın mahallesi olan Balcılar'da da (Apuşma), vaktiyle dışarıdan böyle bir imam tutmuşlar. Adam, köyünden eşekle gelirmiş. Caminin yanında eşeğinden inip, yularını elinden bırakmadan ezan okurmuş. O okurken eşek de durmadan anırırmış. Bu hal, köylünün garibine gitmiş. Bir gün Latif Dayı, imam köye girerken önüne çıkıp eşeğin yularından tutmuş. Hoca'ya:

- Hoca, demiş, artık senin gelmene gerek kalmadı, nasıl olsa eşek yolu öğrendi, o gelsin yeter.

Ya Suya Gitselerdi

Şenpınar'dan çocuklar, Fırat'a yüzmeye gidiyorlar. Akşam vakit gecikiyor, dönen yok. Aileleri bir telaştır alıyor. Herkes yollara dökülüyor.

Bu arada, çocuğu bu grup içinde olan bir anne, ocakta pişirdiği perpere son kaynamayı verip indiriyor. Koşarak öteki aileler arasına katılıyor. O sırada çocuklar, karşıda yolun ucunda görünüyorlar. O esnada perper pişirip gelen annenin sesi duyuluyor:

- Ya suya gitselerdi, onca perperi ne yapacaktım?

O Pasaklıy Kim Nede ki

Hozakpurlu Şakir'in teyzesi ona, komşu köydeki akrabalarının kızını vermek ister. Kızı över:

- Bir kızı görmelisin. Kaş, göz, endam, hepsi yerinde. Tam sana göre bir kız. Ayrıca, on parmağında on hüner var. Her işe yatkın. Şakir:

- Teyze, der. Ben henüz okulu bitirmedim. Sonra askere gideceğim. O zamana kadar beni bekler mi ki?

Bunu duyan teyze, az önce söylediklerini unutarak:

- Şakir, der evladım, elbette bekler. O pasaklıy kim nede ki!

Kilo Almaya Başladı

Ağın ve çevresinde, "Payamlının keçiye pelüt yedirmesi" diye bir deyim vardır. Bunun çıkış nedeni olarak şu olayı anlatırlar.

Bademli Köyü'nden saf bir kişi, alafın kıt olduğu bir sene, meşe ağaçlarından topladığı pelütleri bir kış günü, az beslenmeden ötürü zayıf düşmüş olan keçisine yedirmeye başlamış. Keçi pelüdü yedikçe, adam da hayvanın sırtını sıvazlayıp sevinçle:

- Pelüt hayvana yaradı, kilo almaya başladı, demiş.

Kıl Kıl Bitmiyor

Hozakpur'daki çocuklar, İmam Kemal Emmi'ye din dersine, namaz kılmayı öğrenmeye gidiyorlar. Onlara şu öğüdü veriyor:

- Çocuklar, sakın ola ki bu işe erken başlamayınız. Bitip tükeneyeceği yok. Kıl kıl bitmiyor...

Ağzı Çarık Kadar

Beyelması'nda vaktiyle bir hoca, hocanın da iki kızı varmış. Kızlar küçük birer çocukken sofrada birbirlerinin lokmalarını sayarlarmış.

Bir gün büyük kardeş, küçüğü uyarmış:

- Kız, lokmanı küçük alsana!

- Niye, hoca büyük alıyor da...

- Hoca'nın ağzı çarık kadar.

Ben de Kibritime Kıyarım

Yukarı köylerden bir hemşeri, kente ilk kez gidiyor. Elazığ'ın ünlü Gazi Caddesi'nde yürürken, şafağın yarı karanlığında, uzakta Atatürk heykelini görüyor. "Besbelli, taşın üzerine çıkmış bir adam, belki orada bir işi var" diye düşünüyor. Yürüyüp yanına yaklaşıyor ve sesleniyor:

- Hemşerim, diyor, ateşin varsa ver de cigaramı yakayım.

Yanıt alamayınca, isteğini bir kez daha yineliyor. Yine ses yok.

Kızgın olarak:

- Vermezsen verme, diyor, ben de bir kibritime kıyarım.

HABERLER

* Dr.Nevzat, Nihat İspir, Nebahat İspir Özdem ve Nedret Çelik tarafından Ağın Kaymakamlığı'na hibe edilen Ekrem İspir'e ait tarihi konağın restorasyon projesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 15 bin TL ödenek ayrıldı. Müze ve konukevi haline dönüştürülecek olan binanın restorasyon işlemlerine ise 2010 yılında başlanacak.

* Ağın Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından 2008-2009 Öğretim Yılı'nda açılan; 1. kade-me okuma-yazma, Bağlama, SBS, DPY, Takı tasarımı, Şiş örgücülüğü, Pastacılık, Ahçılık, Bilgisayar işletmenliği ve Fidan budama kurslarında toplam 181 kursiyer eğitim gördü.

* Ağın Kaymakamlığı'nca günümüze kadar yapılan 120.000 TL'lik yatırım sonucunda Yedibağ Köyü sulama suyuna kavuştu. Bu arada Ortayabanlı Mezrası'nda açılan sondaj kuyusunda 150. metrede içme suyuna kavuşuldu. Yıllardır su sorunu yaşayan bu mezramız, artık susuzluğa 'dur' diyecek.

* Yüksek Seçim Kurulu tarafından ertelenen Ağın Belediye Başkanlığı seçimi, 7 Haziran 2009 tarihinde yapıldı ve AKP adayı Mustafa Yentür en fazla oyu alarak yeniden Ağın Belediye Başkanlığına seçildi.

Mustafa Yentür'ü kutlar, görevinde başarılar dileriz.

* 2009 ÖSS sınavlarının Türkçe testlerine hemşerimiz Adnan Binyazar damgasını vurdu. Ağın'ı çeşitli yönleriyle tanıtan bir yazısına 14. soruda, başka bir yazısına da 17. soruda yer verildi. Emin Özdemir'in Adnan Binyazar'ı anlattığı yazısından bir bölüm ise 28. soruda yer aldı. Sonuç olarak; 1.4 milyon öğrencinin yanı sıra yazılı/görsel medyadaki yayınlar da dikkate alındığında, "Ağın"ımız çok geniş bir kesime duyurulmuş oldu.

* Ağın-Şenpınar Mahallesi'nde Ilgaz-Dt. Erhan Çataltaş'ın torunu Eylül Ezgimen, Kadıköy Saint Joseph Lisesini ikinci olarak bitirdi ve Sorbon Üniversitesi'ne girişi kabul edildi.

Kendisini kutlar, başarılarının devamını dileriz.

* Dergimiz abonelerinden Tülay-Ramazan Doğan çiftinin, 11 Nisan 2009 tarihinde Ankara Zübeyde Hanım Hastanesi'nde adını Yağız Efe koydukları bir erkek çocukları dünyaya geldi.

* Ağın-Uzungil Mahallesi'nden Selma-Derneğimiz II. Başkanı Ahmet Çetin'in kızı/damadı Gülçin-Levent Baykuş çiftinin, 11 Mayıs 2009 tarihinde ABD'de adını Mert koydukları bir erkek çocukları dünyaya geldi.

Çetin, Baykuş ve Doğan ailelerini kutlar, minik yavrulara sağlıklar dileriz.

* Ağın-Samançay Köyü'nden Meliha-Seyhan Türker'in kızı Av. Duygu Türker ile Gönül-Mehmet Nazlı'nın oğlu Ahmet Nazlı, 13 Haziran 2009 Cumartesi günü saat 11.45'de Ankara Vedat Dalokay Nikâh Salonu'nda yaşamlarını birleştirdiler.

Çiftleri kutlar, yaşam boyu mutluluklar dileriz.

* Ağın-Balcılar Mahallesi'nden Hanım-kız-Necmi Özdem'in oğulları, Beyza ve İkra'nın babaları, Gülten Özdem'in eşi Osman Özdem, 3 Mayıs 2009 tarihinde Tohma Çayı'nda balık avlarken boğulmuş ve ertesi günü Apuşma'da toprağa verilmiştir.

* Ağın-Uzungil Mahallesi'nden Fatma-Mustafa Karataş'ın oğulları, Nebahat Çetin, Ayşe Şekeroglu, Zeynep Aksu, Kemal ve B. Hasan Karataş'ın kardeşleri, Gülay, Muhittin, Fatma ve Ülkü Karataş'ın babaları, Ayşe Karataş'ın eşi Ahmet Necip Karataş, 2 Mayıs 2009 tarihinde İstanbul'da yaşamını yitirmiş ve ertesi günü Ağın'da toprağa verilmiştir.

* Ağın-Akpınar Mahallesi'nden Askeri Yargıtay Onursal Daire Başkanlarından ve Derneğimiz üyelerinden Hâkim Albay Mustafa Güzel'in eşi, Tansu Karagül ile Tankut Güzel'in anneleri Filiz Güzel, 12 Mayıs 2009 tarihinde Ankara GATA Hastanesi'nde yaşamını yitirmiş ve Ankara-Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

* Ağın-Konak Mezrası'ndan E.Pakize-Celalettin Keleştimur'un oğulları, Nevin Yaşar'ın ağabeyi, Serpil Onat, Selçuk Keleştimur ve Serap Yalçın'ın babaları, Leyla Keleştimur'un eşi A.Metin Keleştimur, 13 Mayıs 2009 tarihinde Ankara GATA Hastanesi'nde yaşamını yitirmiş ve ertesi günü Ankara-Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

* Ağın-Uzungil Mahallesi'nden E.Şadiye-Fikri Turan'ın kızları, Melahat Uzunoğlu, İlhami ve Gündüz Turan'ın abaları, Derneğimiz üyelerinden Saadet Turan, 19 Mayıs 2009 tarihinde yaşamını yitirmiş ve ertesi günü Ankara-Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Ölenlere Tanrı'dan rahmet, tüm yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı dileriz.

Kapak fotoğrafı tanıtımı: (Soldan sağa)

Üst sıra: 1. Hüseyin Fırat, 2. Hayrullah Fırat, 3. Ağın Nahiye Müdürünün oğlu Bekir, 4. Bahri Yalçın, 5. Seyfi Beşe, 6. Hüseyin Tözün, 7. Ahmet Hazmi Omay, 8. İsmail Ertürk

Orta sıra: 1. Sadettin Soylu, 2. Mehmet Asyalı, 3. İbrahim Özdemir, 4. Öğretmen Halim Özkul, 5. İbrahim Başar, 6. Hilmi Ziya Apak, 7. Ahmet Özbey

Alt sıra: 1. Vehbi Özmen, 2. Bahri Niksarlı, 3. Mustafa Turgut Öcal

DOĞUMLAR

MAHALLE/KÖYÜ	ÇOCUĞUN ADI SOYADI	BABA ADI	DOĞUM YERİ	DOĞ. TARİHİ
Başpınar Mah.	Duru ÖĞÜT	Benan	Kadıköy	06.05.2009
Dibekli Köyü	Melisa ERGÜL	İhsan	Üsküdar	08.05.2009
Saraycık Köyü	B. Enes YALÇIN	Vedat	Bahçelievler	10.05.2009
Samançay Köyü	Eray SERTTAŞ	Şemsi	Üsküdar	12.05.2009
Dibekli Köyü	M. Çınar GÜNER	A. Emin	Kadıköy	12.05.2009
Bademli Köyü	Muhammed AYDIN	Mustafa	Altındağ	15.05.2009
Altunayva Köyü	Berat DEMİREL	Hasan	Güngören	18.05.2009
Uzungil Mah.	Yiğit CAN	Bülent	Ağın	19.05.2009
Akpınar Mah.	N. Asya ÖYÜK	O. Hasan	Keçiören	20.05.2009
Kuzgeçe Mah.	Emre BİÇİCİ	Özkan	Çankaya	21.05.2009
Kuzgeçe Mah.	Deniz EKİCİ	Hakan	Üsküdar	29.05.2009
Beyelması Köyü	M. Kaan AKSOY	Mete	Malatya	30.05.2009
Bahadırlar Köyü	Ekremcan AVCU	Mahmut	Bornova	05.06.2009
Bahadırlar Köyü	Mustafa ARSLAN	İbrahim	Sivas	12.06.2009
Saraycık Köyü	A. Emre ŞAHİN	Abdülaziz	Elazığ	12.06.2009
Öğrendik Köyü	İ. Çağan KARADAYI	Nizamettin	Çankaya	13.06.2009

Dünyaya yeni gelen yavrularımıza yaşam boyu sağlıklar dileriz.

EVLENENLER

MAHALLE/KÖYÜ	ADI SOYADI	EVLENENİN ADI SOYADI	EVLENME YERİ	EVL. TARİHİ
Dibekli Köyü	Mehtap SEZER	İrfan YURTSEVER	Kadıköy	02.05.2009
Aşağıyabanlı Köyü	Mehmet ÜÇER	Semra BAYLAN	Eyüp	02.05.2009
Balcılar Mah.	Neval AYDEMİR	Özer KARAKÖÇEK	Bahçelievler	02.05.2009
Tataragası Mah.	Hikmet GENÇOSMAN	Seda BIÇAK	Karşıyaka	04.05.2009
Pul Köyü	Nurten KILINÇ	Asaf GÜLHAN	Pursaklar	07.05.2009
Şenpınar Mah.	Bülent KORTİKOĞLU	Aslı AĞBABA	Üsküdar	09.05.2009
Akpınar Mah.	Sevda TÜRKMEN	Özgür ÖRNEK	Gebze	09.05.2009
Akpınar Mah.	Şeyma ERDOĞAN	Övünç GÜRSOY	Kadıköy	15.05.2009
Saraycık Köyü	Seyhan AYHAN	Engin BAŞARAN	Battalgazi	20.05.2009
Pul Köyü	Yusuf KAYA	Mine BULUT	Manavgat	21.05.2009
Modanlı Köyü	İljal ACAR	Arif TÜRKÖĞLU	Konak	21.05.2009
Pul Köyü	H. Saliha GÜR	Ö. Enes BERSE	Fatih	23.05.2009
Dibekli Köyü	Derya AKTAŞER	Yılmaz AKYAR	Küçük Çekmece	23.05.2009
Altunayva Köyü	Emre KAYA	Yeşim KARAKAŞ	Esenler	24.05.2009
Pul Köyü	Hüseyin DEMİR	Fatma ÖZYURT	Keçiören	24.05.2009
Bademli Köyü	Sema YURTMAN	Erdoğan KILIÇ	Bakırköy	24.05.2009
Altunayva Köyü	Ayşegül TOPTAŞ	Mahmut MURKURT	G. Osmanpaşa	27.05.2009
Şenpınar Mah.	Özlem GÜL	Ali HADIMOĞULLARI	Çankaya	30.05.2009
Pul Köyü	Fikriye TAŞOĞLU	Onur UYSAL	Kırıkkale	30.05.2009
Modanlı Köyü	Yunus YILMAZ	Hatice ARSLANALP	Buca	01.06.2009
Altunayva Köyü	Kübra ERGÜL	Eren RONAN	Malatya	03.06.2009
Şenpınar Mah.	Esra ÖZBEN	Ramazan EYLİ	Bornova	03.06.2009
Kuzgeçe Mah.	Özgür İKİNCİ	Fatma GÜNEŞ	Talas	04.06.2009
Saraycık Köyü	Murat BALCI	Aysel AÇIK	Şahin	04.06.2009
Akpınar Mah.	Mustafa BALTACI	S. Bircan DOĞULAR	Bakırköy	07.06.2009
Dibekli Köyü	Sedat KILIÇ	Yeliz AKDAĞ	K.Çekmece	09.06.2009
Şenpınar Mah.	Ü.Yaşar ERTAŞ	Derya BOYRAZ	Elazığ	09.06.2009
Şenpınar Mah.	Serkan YALÇIN	Hülya KAYA	Körfez	10.06.2009
Saraycık Köyü	Oktay ÇEVİK	Esra SARIERİKLİ	Serik	10.06.2009
Müd. Hüs. Ef. Mah.	Serhat TONA	Deniz KAYPAK	Ceyhan	12.06.2009
Samançay Köyü	Aytül YÜCEL	Abdulcelil ASAN	Konak	12.06.2009

Samançay Köyü	Duygu TÜRKER	Ahmet NAZLI	Çankaya	13.06.2009
Tatarağası Mah.	G. GENÇOSMANOĞLU	Önder TÜRKMEN	Yenimahalle	13.06.2009
Uzungil Mah.	Onur UYSAL	Hatice ÖZTÜRK	Kartal	14.06.2009
Saraycık Köyü	A.Şerif MURAT	Nazlı YILDIRIM	Elazığ	15.06.2009

Çiftleri kutlar, yaşam boyu mutluluklar dileriz.

ÖLÜMLER

MAHALLE/KÖYÜ	ADI SOYADI	DOĞUM TARİHİ	ÖLÜM YERİ	ÖLÜM TARİHİ
Başpınar Mah.	Fatma SELÇUK	01.07.1932	Elazığ	01.05.2009
Uzungil Mah.	Ahmet KARATAŞ	01.07.1936	Beylikdüzü	02.05.2009
Modanlı Köyü	Mehmet YILDIRIM	01.07.1930	Elazığ	03.05.2009
Balcılar Mah.	Osman ÖZDEM	10.01.1971	Yazlıhan	03.05.2009
Şenpınar Mah.	Veli DALSIZ	03.08.1943	Malatya	04.05.2009
Uzungil Mah.	Saadet TURAN	03.01.1927	Çankaya	18.05.2009
Saraycık Köyü	Samet KARAOĞLU	16.06.1999	Keban	19.05.2009
Balcılar Mah.	Hilmi ÖZDEM	09.02.1932	Malatya	19.05.2009
Saraycık Köyü	Harun KARAOĞLU	15.12.1992	Keban	19.05.2009
Saraycık Köyü	Süreyya YALÇIN	15.08.1933	Malatya	20.05.2009
Beyelması Köyü	Mürşide AYTAŞ	01.07.1924	Yenimahalle	24.05.2009
Dibekli Köyü	Fidan YILMAZ	01.07.1933	Ataşehir	28.05.2009
Bademli Köyü	Gülistan ÖZDEM	01.07.1935	Ağın	01.06.2009
Saraycık Köyü	Hanife ŞAHİN	1930	Ağın	04.06.2009
Pul Köyü	Osman ORHAN	10.06.1937	Ümraniye	06.06.2009
Akpınar Mah.	Yusuf EJDEROĞLU	12.08.1961	Elazığ	08.06.2009
Beyelması KÖYÜ	Seher TOPALOĞLU	20.01.1944	Avcılar	09.06.2009

Ölenlere Tanrı'dan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.

AĞIN KÜLTÜR VE SANAT ŞENLİĞİ PROGRAMI

7 AĞUSTOS 2009 - CUMA

YER : Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Kültür Merkezi
14.00 : Açılış Konuşmaları (Ağın Haber Gazetesi Temsilci-si, Ağın Belediye Başkanı, Ağın Kaymakamı)
14.20 : Konuşmacı: Adnan BİNYAZAR
16.00 : AÇIK OTURUM: Ağın Kültürünü Mayalayan İnsanlar ve Eğitime Adanmış Hayatlar
- Prof. Zafer GENÇAYDIN, Oturum Başkanı
- Prof. Dr. Füsun ÜSTEL, Galatasaray Üniversitesi
- Prof. Dr. Ahmet BURAN, Fırat Üniversitesi
- Dr. Tahsin ÖZTÜRK, Elazığ İl Kültür Müdürü
20.30 : Kemaliye Halk Oyunları Ekibi ve Fasıl Heyeti

14.30 : AÇIK OTURUM: Fethi GEMUHLUOĞLU

- Mehmet Nuri YARDIM
- Prof. Dr. Nazif GÜRDOĞAN
- Prof. Dr. Sadettin ÖKTEN
- Dr. Metin ERİŞ
- Ali-Selman GEMUHLUOĞLU

YER : Feribot İskelesi

20.00 : Eğlence Programı

Şiirler, Yöresel Tiyatro, Ödül Töreni

Fatih MÜHÜRDAĞ

Kezban ARSLAN

Dündar YILDIZ

Sabahat ASLAN

Selahattin ALPAY

8 AĞUSTOS 2009 - CUMARTESİ

YER : Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Kültür Merkezi
10.00 : AÇIK OTURUM Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Kişiliği ve Sanatı
- Mehmet Nuri YARDIM, Oturum Başkanı
- Prof. Dr. Mehdi ERGÜZEL, Sakarya Üniversitesi
- Bestami YAZGAN, şair
- Olcay YAZICI, şair
- Nazım PAYAM, şair

9 AĞUSTOS 2009 - PAZAR

YER : Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Kültür Merkezi

14.00 : SERBEST OTURUM

(Ankara-Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından yönetilecektir.)

AĞIN'DA BULUŞALIM...